

VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Chceli by ste si zhotoviť
vyvýšený záhon,
ale neviete ako na to?
Poradíme vám, aký typ
vyvýšeného záhonu by bol
vhodný do vašej záhrady,
aké materiály použiť, čím ho
naplniť a aké rastliny v nich
môžete dopestovať.
To všetko na 87 stranách.

Kolektív autorov.

VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Vydavateľ:

JAGA GROUP, s.r.o.

Imricha Karvaša 2,
811 07 Bratislava

IČO: 35 705 779,

IČ DPH: SK2020265258

e-mail: jaga@jaga.sk

web: www.jagastore.sk

© JAGA GROUP, s.r.o.

Prvé vydanie, Bratislava
2021

ISBN: 978-80-8076-143-1

Zodpovedný redaktor:

Andrea Dingová

Grafická úprava:

Miroslava Čačaná,
Miriam Lukáčová

Fotografie:

shutterstock/isifa

OBSAH

6 PESTOVANIE VO VYVÝŠENÝCH ZÁHONOCH

Vyvýšené záhony predstavujú vysokoefektívny a zároveň dekoratívny prvok na pestovanie byliniek či zeleniny.

14 HOTOVÉ VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Ak nemáte na projekty, ako je vlastnosručné zhotovenie vyvýšených záhonov v záhrade, čas, poobzerajte sa po hotových riešeniach

16 VYVÝŠENÉ ZÁHONY ÁNO ALEBO NIE?

Aké sú výhody a nevýhody záhradníčenia vo vyvýšených záhonoch. zhotovenie vyvýšených záhonov, čas, poobzerajte sa po hotových

POSTUPY VLASTNÝMI RUKAMI

- 21 ZÁHON ZO STARÝCH DOSIEK**
Predstavuje lacné riešenie vhodné aj do svahovitého terénu.

- 26 JEDNODUCHÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON S OPOROU NA UHORKY**
Ak chcete pestovať uhorky a získať pre ne viac miesta, ťahajte ich rast do výšky.

- 31 VYVÝŠENÝ ZÁHON ZO STARÝCH FOŠNÍ**
Na zhotovenie vyvýšeného záhona môžete použiť aj staré fošne.

- 37 NÍZKY ZÁHON Z DREVENÝCH HRANOLOV**
Kvalitne zhotovené vyvýšené záhony chránia rastliny pred prerastaním buriny z okolitej pôdy

- 46 PALETOVÝ ZÁHON**
Ako plot môžete použiť drevené zásteny, ktoré ešte skrášlite okrasnými záhonmi a lavičkou z palet.

- 51 VYVÝŠENÝ ZÁHON ZO ŠTIEPKOCEMENTOVÝCH DIELCOV**
Jednotlivé dielce stačí len do seba zasunúť a rohy spevniť klinmi.

POSTUPY VLASTNÝMI RUKAMI

57 GABIONOVÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON

Kombinácia gabionových sietí s kamenivom a drevených hranolov robí z hriadok zaujímavý pohľadový prvok.

63 TEHLOVÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON

Zo starých tehál dokážete vytvoriť štýlový záhon, ktorý ušetrí priestor a vodu.

68 VYVÝŠENÝ ZÁHON Z BETÓNOVÝCH BLOKOV

Vhodnou alternatívou k dreveným vyvýšeným záhonom sú prefabrikované betónové prvky so vzhľadom kameňa.

74 VYVÝŠENÝ ZÁHON Z PRÍRODNÉHO KAMEŇA

Roky fungujúcej záhrade dodá nový impulz vyvýšený záhon z prírodného kameňa.

79 RENOVIJEME VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Životnosť vyvýšených záhonov z dreva môžeme predĺžiť ich pravidelnou údržbou.

82 VYVÝŠENÝ ZÁHON NA KOLIESKACH

Môžete si ním skrásliť aj terasu, pretože vďaka kolieskam sa dá podľa potreby šikovne presúvať.

PESTOVANIE VO VYVÝŠENÝCH ZÁHONOCH

Vysoká efektívnosť pestovania najmä úžitkových rastlín je vždy vítaným prínosom pre každého záhradkára. Ak k tomu pridáme ešte aj dekoratívny tón, vytvoríme zo záhrady jednotný harmonický celok lahodiaci oku a plný chutných vitamínov.

TEXT ING. JAROSLAV PÍŽL FOTO ARCHÍV AUTORA, ISIFA/SHUTTERSTOCK

KAM S NIMI?

Správne umiestnenie vyvýšených záhonov a ich poloha závisia od toho, či ide o pestovateľský a úžitkový záhon alebo okrasný, architektonicky dotvárajúci záhradu:

- + úžitkový záhon, ktorý je určený najmä na pestovanie zeleniny a bylín, musí byť umiestnený na celodennom plnom slnku, svojou dlhšou osou v smere sever – juh; pre teplomilnejšie rastliny je vhodnejšie, ak je prisadený k južnej stene budovy;
- + vhodné je kombinovať úžitkový s dekoračným efektom týchto záhonov;
- + vyvýšený záhon v záhrade by mal byť umiestnený na nespevnenej pôde, aby doň mali voľný prístup užitočné pôdne živočíchy a aby prebytočná dažďová a závlahová voda mohla vsakovať do pôdy a, naopak, aby počas sucha záhon mohol čerpať vlahu z podlažia;
- + výnimkou môže byť umiestnenie vysokého terasového záhona na svahu alebo na betónovom či dláždenom podlaží – to sa týka najmä komunitných mestských záhrad; takéto záhony si vyžadujú dôslednejšie zavlažovanie.

KONŠTRUKCIA A MATERIÁL

Vysoké záhony podľa svojej konštrukcie a použitého materiálu môžu byť vytvorené z jednoduchého dreveného debnenia, ale takisto z rôzne veľkých vriec naplnených substrátom. Využiť sa dajú aj prepravky na ovocie či palety, nepoužívané kuchynské a iné nádoby, veľkoobjemové plastové kompostéry. Za stredne vysoké mobilné záhony môžeme považovať debničky na kolieskach s rozmermi približne 120 × 80 × 50 cm.

Vyvýšené záhony môžu mať aj vyššiu dekoratívnu hodnotu, keď sú vytvorené napríklad z drevenej guľatiny stĺpovito zatĺčenej do zeme alebo vymurované z prírodného kameňa či tehál, prípadne z gabionov (drôtené pletivo vyplnené kameňmi). Tí, ktorí majú svahovitý pozemok, môžu svah využiť na vytvorenie spevnených „rodiacich“ terás.

ČIERNY NÁTER

Ak steny vyvýšeného záhona natrieme načierno, slniečko ho bude dobre prehrievať, čo výrazne podporí rast a zrenie najmä teplomilných rastlín.

ZÁHON AKO KOMPOSTÉR, KTORÝ RODÍ

Efektívnosť vyvýšených záhonov spočíva hlavne v kvalite fermentačných schopností ich substrátovej výplne. Tá by mala v maximálnej miere využívať rozkladný proces biologických odpadov na tvorbu nových rastlinných živín a tepla.

Príroda takto funguje, môžeme to skúsiť aj my a dosiahnuť tak maximálny úspech s minimom námahy a nákladov, a najmä bez chémie. Treba si uvedomiť, že náplň vysokých záhonov nie je vlastne nič iné ako dobre založený a ošetrovaný kompost; podľa toho, ako je v komposte uložený rastlinný odpad, rozlišujeme:

- ⊕ pomalšie fermentujúci kompost, ktorý sa zvyčajne zakladá vrstvením jednotlivých druhov rastlinného odpadu podľa určitej schémy, rozkladný proces prebieha rok a dlhšie; takýto záhon môžeme pestovateľsky využívať viac rokov s tým, že každoročne doplníme zosadnutý substrát kvalitným kompostom;
- ⊕ rýchlo fermentujúci kompost – tzv. rýchlokompost, ktorý sa nevrství až na spodnú drenážnu vrstvu, ale je skôr zmesou rôznych odpadov, ktoré sú v ňom viac rozdrobené a zmiešané s kvalitnou ornitou alebo so zrelým kompostom; takýto kompost rýchlejšie a vo väčšom množstve vytvára nové živiny a takisto viac tepla ako vrstvený kompost.

Samozrejme, vyvýšené záhony môžu byť naplnené aj nekompostujúcim substrátom, teda kvalitnou pôdou, do ktorej vysadíme napríklad okrasné rastliny nenáročné na živiny.

VYVÝŠENÝ ZÁHON TREBA PREVZDUŠNIŤ

Veľkou chybou pri vyvýšených záhonoch býva, že sa nerešpektuje jedna základná požiadavka dobrého kompostovania, a to, že sa do kompostujúcej sa náplne v záhone neprivádza dostatok vzduchu, ktorý by nahrádzal prehadzovanie, teda prevzdušňovanie klasického kompostu. Tým sa brzdí rýchlosť kompostovania, a čo je horšie, namiesto aeróbných baktérií (potrebujú vzduch), ktoré vytvárajú živiny potrebné pre rastliny, sa v záhone rozmnožia anaeróbne, väčšinou hnilobné baktérie, ktoré produkujú nežiaduce až jedovaté látky.

Prevzdušnenie vysokých záhonov môžeme zrealizovať viacerými spôsobmi:

- ⊕ pri zrubovom či doštenom obložení vynecháme medzi jednotlivými doskami alebo guľatinou 1- až 2-centimetrové medzery,
- ⊕ podobne vynechávame medzery aj pri záhonoch murovaných z kameňa alebo tehál,
- ⊕ ako vetrací doplnok môžeme vytvoriť pomocou drenážnych rúrok ďalšie vetranie,
- ⊕ ak používame plastové vrecia, tak ich na viacerých miestach prederavíme (aj naspodku – drenáž),
- ⊕ veľmi vhodné sú nad sebou nastavané prepravky na ovocie, ktoré často majú škáry na bočných stenách.

Toto vetranie však čiastočne náplň vysušuje, preto dbáme na pravidelné zavlažovanie.

AKÁ JE ÚRODNOSŤ VO VYVÝŠENOM ZÁHONE?

Ak vzájomne porovnáme výnosy zeleniny na plochých záhonoch, na nakopcovaných biohriadkach s úrodou na vysokých záhonoch, tak reálna skúsenosť nám potvrdí, že výška úrody pri týchto troch systémoch pestovania bude v pomere 1 : 2 : 3. Úroda z vyvýšeného záhona je teda až 3-násobne vyššia v porovnaní s tradičným plochým záhonom. Navyše, takto pestovaná zelenina skôr dozrieva, je odolnejšia a má podstatne lepšiu kvalitu aj chuť.

VYSOKÝ ZÁHON AKO BIOLOGICKÁ PEC

Rozkladné procesy v kompostovej náplni vyvýšených záhonov dokážu najmä v počiatočnom horúcom štádiu vytvoriť teplotu 40 až 60 °C. Tá, samozrejme, postupne klesá, ale aj po ustálení búrlivej fermentácie odpadov teplota substrátu zostáva vyššia ako teplota okolitej pôdy (o 2 až 5 °C). To urýchľuje klíčenie semien, rast rastlín, skoršie dozrievanie zelenín i bohatšiu úrodu.

STAVBA VYVÝŠENÉHO ZÁHONA

Vyvýšený záhon má zvyčajne tvar obdĺžnika. Aby sme ho mohli pohodlne obrábať a ošetrovať, mal by byť prispôsobený našej výške. Obyčajne býva vysoký 60 až 70 cm a široký 130 až 150 cm, pričom jeho náplň siaha až do hĺbky 50 cm pod zem. Čo sa týka dĺžky záhona, vhodná je do 10 m, spravidla však tieto záhony bývajú kratšie. Dobré je, keď je jedna kratšia strana rozoberateľná – kvôli plneniu aj vyvážaniu zrelého kompostu. Praktické je, ak okolo záhona položíme chodník, napríklad z betónových kociek. Z architektonického hľadiska sú niekedy vhodnejšie vysoké záhony v tvare kruhu, mnohoúholníka či do tvaru písmena L (tie sa robia trochu komplikovanejšie, ale zasa sú zaujímavejšie).

Pôdu medzi rastlinami vo vyvýšenom záhone je vhodné mulčovať, napríklad pokosenou trávou, ktorá sa ešte nesemeni.

Vo vyvýšenom záhone môžeme použiť na zavlažovanie aj kvapkovú závlahu. Zabraňuje tvorbe prúsušku a predchádza rozvoju a šíreniu hubových chorôb na rastlinách.

Aby sme si uľahčili zakladanie vysokého záhona, môžeme si urobiť debnenie delené na výšku: dosky osadíme najprv len do výšky 40 cm, záhon naplníme príslušnou náplňou, potom nasadíme vrchnú časť debnenia a opäť záhon doplníme.

NA EFEKTÍVNE PESTOVANIE

Dobré je, ak si zeleninu zadelíme do niekoľkých skupín, tak si podstatne zjednodušíme zostavenie osevných a pestovateľských postupov. Zeleniny si teda rozdelíme hlavne podľa ich náročnosti na obsah živín v pôde. Hneď v prvý rok, najlepšie po jesennom organickom doplnení substrátu a vyhnojení vrchnej vrstvy kompostom, vysádzame zeleninu náročnú na živiny (vysádzame do tzv. 1. osevnej trate) a zeleninu menej náročnú na živiny až v nasledujúcich rokoch.

TROJHONOVÝ OSEVNÝ POSTUP

1. osevná trať – v 1. roku po jesennom vyhnojení pôdy kompostom pestujeme hlúboviny, plodovú zeleninu, zeler, skoré zemiaky, lahôdkovú kukuricu;
2. osevná trať – v nasledujúcom roku pestujeme stredne náročné zeleniny, ako sú niektoré cibuľoviny, cvikla, koreňová a listová zelenina;
3. osevná trať – v ďalšom roku pestujeme strukoviny, cibuľoviny a rýchlenú zeleninu (red'kovka, šalát, špenát).

AKO EŠTE VIAC ZEFEKTÍVNIŤ OSEVNÉ POSTUPY?

- Dnes už vieme, že pestovať len jeden druh zeleniny v roku na danom záhone, teda ako monokultúru, je neefektívne. Lepšie je vysadiť každý riadok v záhone inou zeleninou vrátane korenín či liečiviek, teda vytvoriť si akúsi zmiešanú kultúru. Pritom však musíme brať do úvahy vzájomnú znášanlivosť zelenín, prípadne ich schopnosť chrániť sa navzájom proti chorobám a škodcom.
- Väčšiu úrodu a efektívnosť dosiahneme aj tak, že záhony po zbere úrody nenechávame holé, teda, že tu budeme doslova celoročne pestovať rastliny, a to aj bez zimnej prestávky (rastliny, ktoré znášajú prezimovanie vo voľnej pôde, sú ružičkový kel, pór, čierny koreň, valeriánka).

AKO PARENISKO ČI MIKROFÓLIOVNÍK

Ak na vysoký záhon položíme pareniskové okná, získame tak vlastne parenisko „na vysokej nohe“, ku ktorému sa nemusíme pri obrábaní skláňať. Na výraznejšie zvýšenie teploty v parenisku môžeme (ako pri klasickom parenisku) pridať pod vrchný substrát napríklad teplý konský hnoj. Parenisko môžeme prekryť aj pevnou či prenosnou konštrukciou miniskleníka či minifóliovníka.

- Vhodné je roztriediť si zeleninu podľa dĺžky jej vegetačného obdobia, teda podľa času, ktorý potrebuje v našich klimatických podmienkach od výsevu až po zber úrody:
 - a) predplodiny – vysievame, vysádzame zvyčajne skoro zjari pred hlavnou plodinou, lebo majú len krátke vegetačné obdobie (skorý hrášok, karotka, skorý kaleráb, reďkovka, šalát, špenát);
 - b) hlavné plodiny – môžeme ich rozdeliť na skoršie (zelená fazuľka, hrášok, cesnak, šalátové uhorky, zemiaky, skoré hlúboviny, skorá koreňová zelenina), letné (zeler, rajčiny, uhorky nakladačky, cukety, cukrová kukurica, cibuľa, letné hlúboviny, letná koreňová zelenina), jesenné a zimné (neskorá koreňová zelenina, neskora kapusta, pór, ružičkový kel, špenát, cesnak, zimná cibuľa);
 - c) následné plodiny – vysievame, vysádzame po skorších alebo hlavných plodinách, lebo zvyčajne majú menšie nároky na teplotu a dĺžku dňa, takže dokážu dorásť do konca novembra (šaláty, čierna reďkev, okrúhlica, zimná endívia, pekinská kapusta, fenikel...)
 - d) prezimujúce plodiny – môžu byť súčasne aj prvými predjarnými zeleninami (zimná cibuľa, zimný špenát, cesnak, zimný šalát, ružičkový kel, pór, čierny koreň, valeriánka).

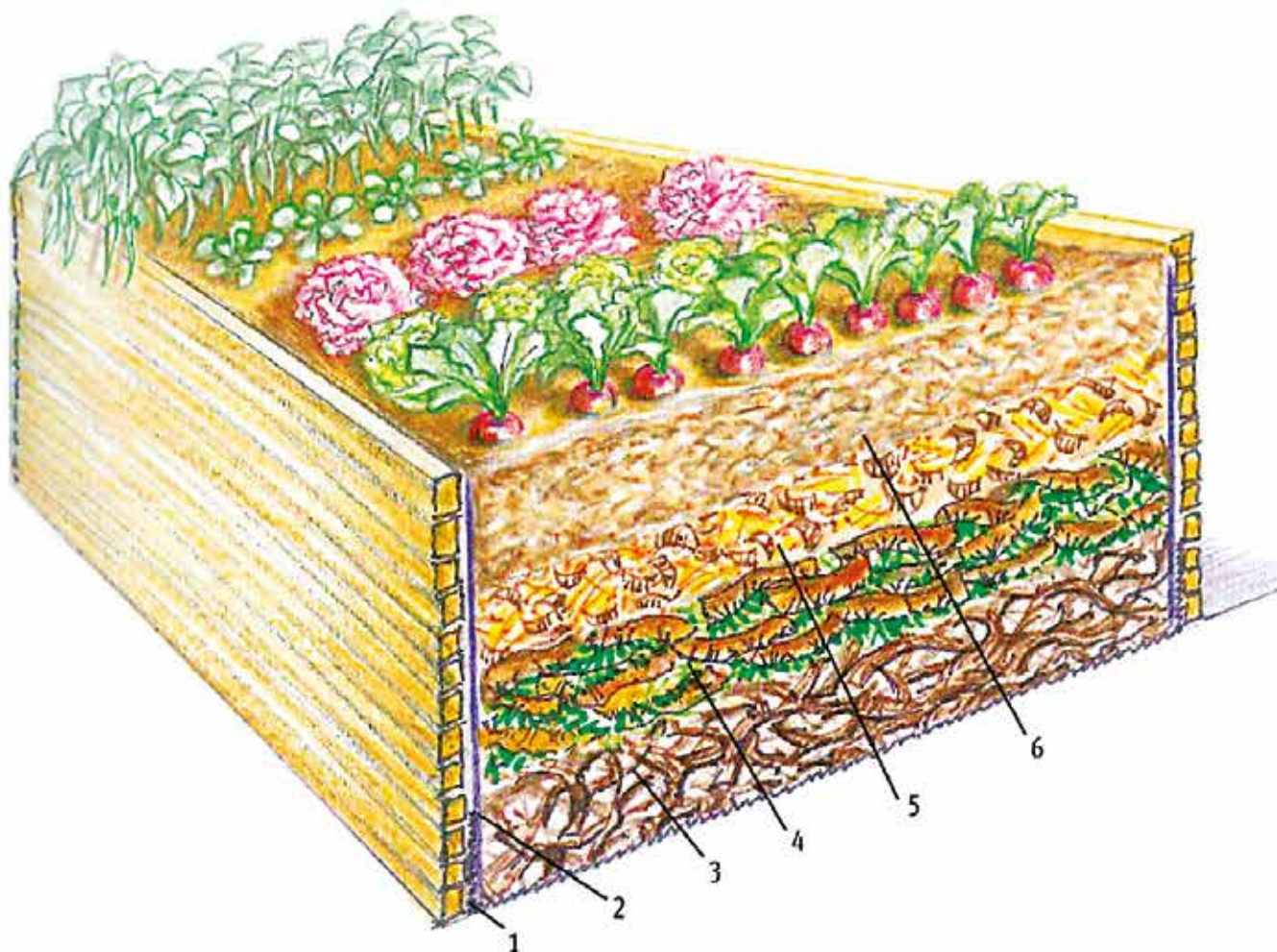

Keď vyvýšené záhony plnia čisto dekoračnú a architektonickú funkciu v záhrade.

ZÁSADY PESTOVANIA

Aby pestovanie zeleniny vo vysokých záhonoch bolo maximálne úspešné, treba dodržať zopár pravidiel:

- + pri zakladaní nepoužívame ťažko rozložiteľné agátové a smolné ihličnaté drevo,
- + náplň vysokého záhona je živá, kompostuje sa, teda aj jej objem sa zmenšuje – sadá,
- + každý rok preto treba dopĺňať vrchnú vrstvu substrátu; záleží len na nás, akú zeleninu chceme pestovať – či náročnú na živiny, alebo takú, pre ktorú je vysoký obsah živín nevhodný, a podľa toho si namiešame doplnkový substrát, vždy však s prídavkom vyzretého kompostu,
- + v 1. roku po založení vysokého záhona je pestovateľská vrstva pôdy najbohatšia na živiny a dusík,
- + v tomto čase sem nevysádzame zeleninu, ktorá vo zvýšenej miere akumuluje dusík (špenát, šalát, červenú repu, red'kovky, mangold), aby sme pri jej konzumácii neprijímali viac nevhodných dusičnanov ako vitamínov,
- + rastliny vo vysokých záhonoch majú vyššiu spotrebu vody a takisto z povrchu sa voda odparuje intenzívnejšie, preto musíme dbať na správnu a včasnú závlahu podmokom, najlepšie odstátou vodou – studená voda spôsobuje rastlinám rastový šok, zníženú úrodu; na zavlažovanie podmokom môžeme využiť plastové drenážne rúrky uložené v pestovateľskej vrstve pôdy alebo kvapkovú závlahu – takéto zavlažovanie je efektívnejšie, zabraňuje tvorbe prísušku a tým, že nezmača povrch rastlín, predchádza rozvoju a šíreniu hubových chorôb,
- + po zbere časti úrody hneď vysádzame na uvoľnené miesto ďalšie rastliny,
- + škodce mechanicky odstránime alebo použijeme biologické ochranné metódy; v prvom prípade pomôže otrhanie poškodených listov, prípadne celých rastlín, ak je poškodenie väčšie; z biologických ochranných metód využívame napríklad lepkavé farebné lapacie doštičky proti voškám, skočkám, moliciam alebo postrek rastlinnými ochrannými výluhmi,
- + hrubý biologický odpad vo vysokom záhone sa premieňa na kompost; Tu máme možnosť voľby, či budeme pokračovať v pestovaní prakticky na komposte alebo celý záhon zrušíme, kompost vyvezieme a použijeme ako výborné hnojivo v záhrade a vysoký záhon založíme odznova.

Príklad náplne vyvýšeného záhona z jednoduchých záhradných odpadov

- 1 – spodná vrstva aj drenážna je vysoká 30 cm a skladá sa z hrubších kusov dreva, nalámaných konárov, chvojiny a všetko je presypané drevnými štiepkami;
- 2 – ďalšou vrstvou hrubou 30 cm je vrstva zložená z trávnatých trsov a ornice, ktoré sme získali pri kopaní základov záhona;
- 3 – ďalšia vrstva sa skladá zo zmesi slamy, starého sena a ešte nezrelého kompostu, tiež je vysoká okolo 30 cm;
- 4 – podľa výšky záhona môžeme vytvoriť ešte jednu vrstvu zloženú zo zmesi lístia a nezrelého kompostu vo výške asi 20 cm;
- 5 – posledná vrchná výsadbová vrstva vysoká 30 cm sa skladá zo zmesi kvalitnej ornice a preosiateho zrelého kompostu v pomere 1 : 1;
- 6 – tak ako jednotlivé vrstvy, aj tú vrchnú vždy pokropíme vodou, pred výsadbou necháme záhon 2 až 3 týždne sadnúť.

PREČO MULČOVAŤ?

- ⊕ na zníženie prácnosti, ako aj na potlačenie rastu burín a tiež, aby sme zabránili zbytočnému odparovaniu pôdnej vlhkosti, je vhodné pôdu medzi rastlinami nastielať – mulčovať
najlepšie pokosenou trávou, ktorá sa ešte nesečená a ktorú na jeseň zapracujeme do pôdy ako prídavný humusotvorný materiál; na mulčovanie môžeme použiť aj čiernu fóliu.
- ⊕ mulčovanie chráni povrch pôdy pred vznikom nebezpečného prísušku ten jednak veľmi zle prijíma závlahovú vodu a jednak „udusí“ pôdu – znemožní výmenu plynov medzi pôdou a ovzduším; okrem toho mulčovanie aj otepľuje pôdu a udržuje jej povrch v poréznom hrudkovitom stave.
- ⊕ na mulčovanie vyvýšeného záhona nikdy nepoužívame kôru ani slamu, pri svojom rozklade by odoberali živiny (najmä dusík) z pestovateľskej vrstvy pôdy, a tým by ochudobnili pestované rastliny.

Súčasťou vyvýšeného záhona môže byť aj lavička, ktorá zároveň môže slúžiť ako odkladacia plocha, alebo na nej môžeme pestovať ďalšie rastliny v nádobách.

HOTOVÉ VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Ak nemáte na projekty, ako je vlastnosručné zhotovenie vyvýšených záhonov v záhrade, čas, poobzerajte sa po hotových riešeniach alebo si ich dajte zhotoviť na mieru. Tu však musíte počítať s vyššími nákladmi.

TEXT ANDREA DINGOVÁ V SPOLUPRÁCI S HORNBACHOM
FOTO HORNBACH

1 Vyvýšený záhon Elho Green Basics XXL

Vyvýšený záhon vyrobený z recyklovaného plastu s ideálnou pracovnou výškou. V čiernej farbe. Rozmery (š. × h. × v.): 75,5 × 36,5 × 65 cm, materiál: recyklovaný plast, úžitková plocha: 0,27 m², cena: 19,85 €/ks, cena krytu 14,25 €.

2 Zástrčný drevený vyvýšený záhon

Praktický záhon so stavebnicovým systémom a rozmanitými možnosťami rozšírenia. Balenie obsahuje jeden rad záhona (celkovo štyri drevené diely). Ak si zakúpite ďalšie diely, môžete svoj vyvýšený záhon vďaka zasúvaciemu (tzv. zástrčnému) stavebnicovému systému upravovať do želanej výšky. Rozmery (š. × h. × v.): 120 × 80 × 20 cm, materiál: drevo, úžitková plocha: 1 m², cena: 15,90 €/ks.

4 Vyvýšený záhon KETER Easy Grow

Samozavlažovací vyvýšený záhon v antracitovej farbe vyhotovený z kvalitného plastu so vzhľadom ratanu. Hodí sa tak nielen do záhrady na balkón či terasu, ale aj do interiéru, napríklad do zimnej záhrady. Rozmery (š. × h. × v.): 114 × 49,03 × 75,07 cm, materiál: plast, cena: 75,90 €/ks.

3 Vyvýšený záhon Konsta douglaska

Vyvýšený záhon vo výške paží, vyrobený z ihličnatého dreva douglaska, šetrí chrbát. S priepustnou netkanou tkaninou vnútri. Rozmery (š. × h. × v.): 106 × 65 × 76 cm, materiál: drevo, úžitková plocha: 0,69 m², cena: 104,90 €/ks.

5 Zástrčný vyvýšený záhon variabilný

Vyvýšený záhon vo forme zásuvného systému na pestovanie rastlín s rozličnými nárokmi. Vďaka rôzne dlhým doskám vytvoríte stupňovitú formu záhona. Vyrobený z kvalitného smrekového dreva. Rozmery (š. × h. × v.): 120 × 80 × 60 cm, materiál: drevo, úžitková plocha: 0,96 m², cena: 49,50 €/ks.

6 Zástrčný vyvýšený záhon JUWEL Timber nordic wood

Praktický vyvýšený záhon so stavebnicovým systémom a rozmanitými možnosťami rozšírenia. V balení nájdete tri rady záhona (spolu 18 plastových modulov). Vyrobený z kvalitného plastu, 100 % recyklovateľný materiál. Rozmery (š. × h. × v.): 130 × 60 × 60 cm, materiál: plast, úžitková plocha: 0,6 m², cena: 129 €/ks.

VYVÝŠENÉ ZÁHONY ÁNO ALEBO NIE?

★ ÁNO

„S vyvýšenými záhonmi máme krásnu a plodnú záhradu, pritom sa v nej veľa nenarobíme.“

Zuzana Matúšová je mama štyroch detí, novinárka, blogerka a permakultúrna lektorka. www.lifereset.sk

„Pred šiestimi rokmi sme kúpili starý sad s čisto ílovitou pôdou – žiadna oáza na pestovanie zeleniny. Vyvýšené záhony boli riešením, ako pôdu zúrodniť. Vytvorili sme ich prekladaním viacerých vrstiev zeme, kompostu, konárov a slamy. Vďaka tomu sme dokázali vytvoriť priepustnú pôdu bohatú na živiny, podobnú tej, ktorá je v lese. Na výstavbu záhonov sme použili suché múriky, staré škridly a trámy. Kombináciou zeleninových záhonov s kvetinovými sme vytvorili kúzelnú záhradu. Výhodou vyvýšených záhonov je menšia prácnosť ako pri klasickom pestovaní v hriadkach. Keďže do záhonov nešliapeme, nepotrebujeme zem okopávať. Obracanie pôdy by sme totiž zničili mikroorganizmy, ktoré sa dostanú na svetlo, a zaživa by sme pochovali tie z povrchu. Vďaka nastielaniu slamou a štiepkou si záhony držia vlhkosť a nemusíme toľko polievať. Nástielka zároveň bráni aj rastu buriny, a preto plejeme minimálne. Záhony si vieme rozdeliť: s najvýživnejšou pôdou na pestovanie zeleniny prvej trate, s menej výživnou v ďalších tratiach, napríklad na koreňovú zeleninu alebo fazuľu. Je pravda, že pri klasickom poličku dokážete vypestovať viac zeleniny, prvoradá je však pre nás kvalita, nie kvantita. Budovanie takýchto záhonov bolo na začiatku náročné, no výsledok stál za to. Sú nielen praktické, ale stali sa aj nádhernou dominantou záhrady.“

★ NIE

„Napriek tomu, že sme záhony v lete výdatne polievali, nestačilo to. Rastliny vo vysokej nádobe nemalo čo schladzovať.“

Maruška je majiteľkou účtovníckej firmy s dlhoročnou tradíciou a záhrada je pre ňu ideálny relax. S manželom žije v malom rodinnom dome na Liptove.

„Vyvýšené záhony som sa rozhodla vybudovať zhruba pred piatimi rokmi. Mám zdravotné obmedzenie a časté ohýbanie sa k hriadkam mi spôsobovalo nemalé problémy. Manžel mi zhotovil drevené nádoby (bez dna) a pripravil miesto. Na pôdu pod nádoby sme položili pletivo a všetky potrebné vrstvy: papierový kartón, posekané konáre, nasledoval kompost, záhradnícka zemina a substrát na pestovanie zeleniny. Mala som predstavu, že si v záhonoch budem pestovať najmä zeleninu ako papriku, paradajky, kaleráby, red'kovku, cibuľku a nejaké bylinky. Prvým problémom, ktorý sa objavil už veľmi skoro, bolo enormné presychanie substrátu. Záhony sme výdatne polievali každé ráno a každý večer, avšak aj to bolo niekedy počas horúcich dní málo. Tým, že sú záhony vyvýšené, nemá ich čo schladzovať, ako je to v prípade hriadiok priamo v zemi. Za ďalšiu veľkú nevýhodu pokladám to, že do jedného záhona nemožno sadiť druhy, ktoré sa vzájomne neznášajú alebo majú odlišné pestovateľské nároky. V klasických záhonoch posadíte takéto druhy ďalej od seba, vo vyvýšených to nie je možné. Po čase som spozorovala, že pôda sa viac vysilila a plodiny už nemali dostatok živín a chradli. Posledné dve vrstvy substrátu bolo potrebné úplne vymeniť.“

KEDY SIAHNUŤ PO VYVÝŠENÝCH ZÁHONOCH?

Kvalita pôdy výrazne ovplyvňuje, čo a ako bude rásť na našom pozemku. Čo však robiť, ak pôda nemá práve ideálne vlastnosti?

Kvalitu pôdy môžeme postupne zlepšiť pridávaním organických hnojív (kompostu alebo uležaného hnoja). Ide však o dlhodobý proces, navyše, v prvých rokoch veľkú zmenu nepocítite. A práve toto obdobie sa dá preklenúť budovaním vyvýšených záhonov. Skôr než si bližšie predstavíme ich hlavné výhody či nevýhody, je dôležité ujasniť si, čo vyvýšené záhony sú a čo nie. Mnohí si pod vyvýšenými záhonmi predstavia veľké záhradné kvetináče. Ide však často len o vyvýšené nádoby na kvety či rastlinky s pevným dnom, ktoré bráni vypadnutiu pôdy. Dno kvetináča je obvykle roštové, vyplnené polopriepustnou látkovou bariérou, ktorá umožňuje pôde odvodnenie. Sú výbornou voľbou, ak chcete terasu dotvoriť zeleňou vo výške očí alebo ak potrebujete s kvetináčmi často hýbať a meniť ich umiestnenie. Vyvýšené záhony však dno nemajú; sú otvorené do zeme. Tým umožňujú koreňom rastlín čerpať výživné látky i vodu priamo z pôdy. Môžu mať rôzne tvary a veľkosť a môžete na ne použiť rôzne materiály – drevo, kameň, starú tehlu či moderné tvárnice. Premysleným dizajnom (aj po technickej a funkčnej stránke) dokážete zo zeleninovej záhrady vytvoriť umelecké dielo.

V prvom roku je pestovateľská vrstva pôdy najbohatšia na živiny a dusík. Nevysádzajte špenát, šalát, červenú repu, reďkovky, mangold (tieto druhy vo zvýšenej miere akumulujú dusík). Ideálnou prvou zeleninou sú uhorky, tekvica, hlúboviny (kaleráb, karfiol, kapusta, kel), paradajky, papriky alebo zeler. V ďalšom roku to môže byť mrkva, šalát a iné druhy, ktoré nie sú až také náročné na živiny.

VÝHODY

- ⊕ K záhonu je ľahký prístup zo všetkých strán, pri obrábaní pôdy sa nemusíte toľko zahýnať.
- ⊕ Rastlinky vo vyvýšenom záhone nie sú náchylné na prízemné mrazičky, steny záhon prehrievajú.
- ⊕ Rastlinky sú chránené pred hrabošmi, krtmi a inými škodcami.
- ⊕ V zime substrát dokonale premrzne a mráz zlikviduje značnú časť zárodkov chorôb aj rozmnožených škodcov.
- ⊕ Vďaka výške záhona sa k rastlinkám nedostane toľko buriny.
- ⊕ Rastliny sa nebudú nekontrolovateľne rozrastať mimo záhona.
- ⊕ Na jar umožňuje záhon skoršie pestovanie plodín a aj získanie skoršej úrody (v záhone je oproti okolitej pôde o 5 až 10 °C vyššia teplota).
- ⊕ Záhrada získa nový vzhľad, vyvýšený záhon môžete poskladať do rôznych tvarov.

NEVÝHODY

- ⊕ Výroba záhonov je náročná na prácu i čas. Na úspešné pestovanie rôznych druhov zeleniny potrebujeme najmenej tri až štyri záhony.
- ⊕ Je potrebné rátať i s počiatočnými nákladmi (materiál, výstavba).
- ⊕ Životnosť záhona je tiež obmedzená – prípadná oprava či náhrada niektorej zo stien totiž niečo stojí. Záhon by mal vydržať funkčný niekoľko rokov, závisí to od použitého materiálu a taktiež od jeho výšky.
- ⊕ Drenáž, ktorá v záhone slúži na odvodňovanie, môže byť v suchých a teplých mesiacoch nevýhodou. Pôda rýchlejšie vysychá. Pomôcť však môže práve nástielka z mulču alebo inštalácia kvapôčkovej závlahy.
- ⊕ Pokiaľ záhon nevybudujete správne, môže byť v teplých mesiacoch spotreba vody na zavlažovanie veľmi vysoká.
- ⊕ Vyvýšené záhony na rozdiel od hriadok nemožno v priebehu pestovateľských sezón preskupovať a meniť ich umiestnenie na pozemku.
- ⊕ Prehrievanie substrátu škodí niektorým druhom zeleniny.

AKO ZÁHON SPRÁVNE VYBUDOVAŤ

Najlepšie obdobie na budovanie vysokého záhona je jeseň alebo skorá jar. Treba však na to myslieť oveľa skôr, aby sme si stihli nazbierať dostatok biologického odpadu na jeho vyplnenie.

Z AKÉHO MATERIÁLU?

Debnenie záhona môže byť vyrobené z dreva, kameňa, tehál, plechu. Ak zvolíte drevo, nezabudnite, že je potrebné sa oň pravidelne starať, minimálne raz ročne ho ošetriť a natrieť (z vonkajšej strany). Úplne najjednoduchšie je použiť drevené palety, ktoré majú na tento účel ideálny rozmer. Z vnútornej strany sa pri dreve odporúča izolácia nopovou fóliou – pripevnite ju výstupkami (tzv. nopmi) smerom k drevu, aby sa materiál prevetrával. Drevo pracuje, krúti sa, puká a praská, hlavne ak je na priamom slnku. Časť dňa by mal byť vyvýšený záhon z dreva v tieni.

Povrch okolo či medzi záhonmi si upravte tiež, aby ste pri prechádzaní nešliapali po blate. Nemusí to byť iba trávnik. Záhony pekne vyniknú na vrstve štrku alebo mulčovacej kôry, ktorú vysypete na netkanú textíliu.

ROZMERY, TVAR A UMIESTNENIE

Výška záhona býva zvyčajne 70 – 90 cm. Prispôsobte ju však svojim potrebám tak, aby sa vám čo najľahšie v záhone pracovalo. Ak by bol napríklad príliš vysoký, polievanie krhlou by bolo veľmi nepohodlné. Šírka musí byť taká, aby ste pohodlne dosiahli do stredu záhona. Ak k nemu plánujete prístup z oboch strán, môže byť 130 – 160 cm, ak iba z jednej strany, rátajte s polovičnou šírkou. Dĺžka i tvar sú ľubovoľné. Budú závisieť vo veľkej miere od dostupnosti materiálu, ktorým treba záhon naplniť a, samozrejme, záleží aj na priestorových možnostiach, vašej fantázii a vkuse. Nezabudnite, že cestička medzi záhonmi by mala umožňovať manévrovanie s fúrikom.

Záhon umiestnite tak, aby ste využili špecifické vlastnosti pozemku. Do úvahy berte množstvo slnka, vystavenie záhona vetru, sklon terénu či jeho orientáciu na svetové strany.

Aby ste v záhone udržali i v sparnom lete dostatok vlhkosti, pôdu je potrebné zakryť mulčom. Mulčovanie spomalí vyparovanie vody z pôdy a nebude potrebné rastliny tak často zalievať. Nastlaný mulč chráni pôdu aj v zime pred mrazom. (Foto GARDENISTA)

Záhon postupom času pre rozklad organickej hmoty sadá a ubúdajú v ňom živiny. Preto je nutné doň priebežne dopĺňať kompost aj pôdu. Nezabúdajte na najdôležitejšie pravidlo: do záhona nešliapeme a nekopávame ho. Obracanie pôdy by sa zničilo mikroorganizmy, ktoré sa dostanú na svetlo a zaživa pochovávame tie z povrchu.

AKO ZÁHON ZALOŽIŤ

- ⊕ Tvar budúceho záhona si najprv vyznačte špagátom.
- ⊕ Pôdu je potrebné zbaviť trávy a hornej vrstvy pôdy. Urobte výkop hlboký 30 – 50 cm, trávnu mačinu i hornú vrstvu pôdy odložte nabok, neskôr ju použijete na vrstvenie.
- ⊕ Vezmite vidly a otáčaním skyprite pôdu na dne jamy.
- ⊕ Dno a steny vykopanej jamy obložte drôteným pletivom s malými okami (10 × 10 mm alebo 12 × 12 mm), aby sa do záhonov nedostali škodce.
- ⊕ Postavte debnenie, ktoré bude tvoriť ohraničenie záhona. Vnútornú stranu debnenia vyložte nopovou izolačnou fóliou. Tá ochráni drevené debnenie pred vlhkosťou zvnútra a zabráni nadmernému odparovaniu vody z výplne záhona.

ČÍM ZÁHON VYPLNIŤ

- ⊕ Vnútro záhona sa skladá z množstva postupne sa rozkladajúcej organickej hmoty. Prvú vrstvu tvoria odstrihnuté konáre z kríkov a stromov, hrubé stonky slnečníc, kukurice a pod., čiže materiál, ktorý v sebe dokáže zadržať vodu.
- ⊕ Druhú vrstvu predstavuje mačina (kúsky trávnik s tenkou vrstvou zeme). Ukladá sa trávnatou časťou dole. K nej sa pridáva slama zmiešaná s trávou, listami, pôdou. Vrstviť môžete aj nevyzretý kompost, ktorý v záhone postupne svoj rozklad dokončí, kuchynský odpad, bioodpad. Počas plnenia záhona sa ho snažte utláčať a polievať.
- ⊕ Potom nasleduje tretia vrstva, tú tvorí nepreosiaty, ale už vyzretý kompost a nakoniec jemne preosiaty vyzretý kompost zmiešaný so zeminou v pomere 1 : 1. Posledné dve vrstvy musia mať dokopy výšku minimálne 30 – 40 cm.
- ⊕ Jednotlivé vrstvy (drevo, hnoj, seno) sa rozkladajú, vytvárajú teplo a dôležitý humus. Po niekoľkých rokoch vznikne v záhone veľmi kvalitná pôda. Záhon dobre namulčujte. Slama udrží vlhkosť, teplo, zabráni erózii vrchnej časti pôdy a nedovolí burine uchytiť sa. Namulčovaný záhon netreba veľa polievať ani plieť. To uľahčí prácu vám a rastlinám život.

ZÁHON ZO STARÝCH DOSIEK

Ak plánujete umiestniť záhon v časti záhrady, kde je svah, najskôr terén odkopte podľa tvaru budúceho záhona. Steny svahu vysteľte netkanou textíliou a spevnite napr. starými drevenými hranolmi. Na zem môžete navoziť štrk.

TEXT A FOTO JANA ARDANOVÁ REALIZÁCIA IGOR MOZOLÁK
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

RADÍ MGR. ART. JANA ARADANOVÁ
dizajnerka dekorácií

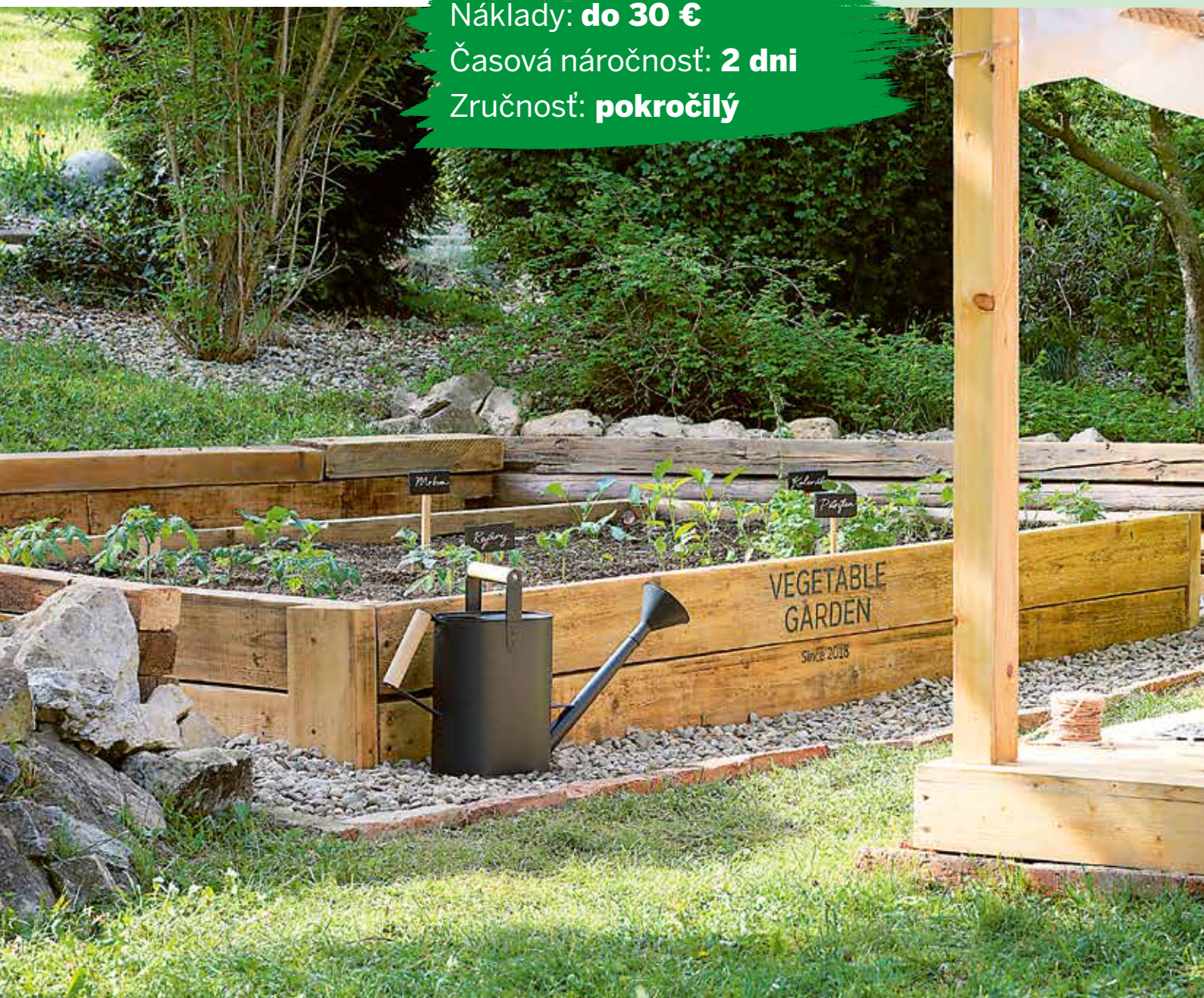

„V našej rodine s malou dcérkou plní záhon aj výchovnú úlohu. Malé deti na ňom naučíte starať sa o rastliny, ktoré sa im za vynaloženú námahu odmenia bohatou úrodou, na ktorej si s radosťou pochutnajú.“

Náklady: **do 30 €**

Časová náročnosť: **2 dni**

Zručnosť: **pokročilý**

BUDETE POTREBOVAŤ**MATERIÁL 28 €**

- staré drevené fošne** **od 15 €**
 smrekové, hrubé asi 5 cm, široké 19 cm,
 dlhé 3 m – 4 ks, dlhé 1,5 m – 2 ks,
 dlhé 40 cm (na spevnenie bokov) – 4 ks
- starý drevený hranol** **1 €**
 smrek, dlhý, tenší, 5 × 4 cm s dĺžkou 2,5 m,
 napílený na 10 rovnakých kusov na vnútorné
 spevnenie záhona
- staršie oporné drevené hranoly** **60 €**
 len ak máte záhon vo svahu, 10 × 10 cm, spolu
 asi 0,7 m³, smrek (Použili sme staré nepotrebné
 stavebné rezivo, takže pre nás bolo akoby
 zadarmo. Za uvedené ceny ho môžete kúpiť
 staršie na inzerát. Táto položka nie je zahrnutá
 v celkovej cene, ani cena za náter oporných
 hranolov.)
- fungicídny prípravok** **1,30 €**
 na ochranu dreva (napr. Drevosan)
 (4,70 €/l)

- 40 dlhých klinec** **2,30 €**
- lazúra na drevo** **3,40 €**
 napr. Slovlux (3,70 €/0,7 l)
- netkaná textília** **2 €**
 (5,60 €/balenie 1,6 × 10 m)
- drobné konáre** **0 €**
 (cca 4 fúriky) a hlina z kompostu a záhrady
 (cca 20 fúrikov)
- štrk, zemina, kompost** **3 €**
 zvyšky zo stavby, výkopov,
 kompost zo záhrady (pre nás 0 €)

NÁRADIE

- ručná okružná píla**
- vibračná alebo iná brúska**
- kladivo**
- široký plochý štetec**

ROZMERY ZÁHONA

- dĺžka 310 cm**
- šírka 160 cm**
- výška 38 cm**

1 NAPÍLENIE FOŠNÍ

Fošne napílime okružnou pílou na požadované dĺžky (4 ks s dĺžkou 3 m a 4 ks s dĺžkou 1,5 m).

2 HRANOLY NA SPEVNIENIE

Napílime aj krátke hranoly na spevnenie záhona. Hranoly prebrúsime.

3 IMPREGNÁCIA DREVA

Drevo natrieme prípravkom proti drevokaznému hmyzu, hubám a plesniam.

4 VYTVORENIE RÁMU

Fošne rozložíme na požadované miesto, vytvoríme rám.

5 SPOJENIE ROHOV

V rohoch spojíme klincami. Takto zhotovíme prvý aj druhý rad fošní.

6 SPEVNIENIE ROHOV

Druhý rad tiež pozbíjame. Z vonkajšej strany rohy spevníme kratšími hranolmi.

7 SPEVNIENIE Z VNÚTORNEJ STRANY

Všetky rohy spevníme z vnútornej strany užšími hranolmi.

8 UKOTVENIE RÁMU

Rám ukotvíme z vnútornej strany aj v stredoch dlhších strán.

9 NANESENIE LAZÚRY

Rám natrieme lazúrou. Lepšie je natrieť časti pred zmontovaním, zaberie to však viac času.

10 PLASTOVÁ FÓLIA

Steny rámu vystelieme plastovou fóliou na zabránenie kontaktu dreva so zeminou.

11 DRENÁŽNA VRSTVA

Do záhona uložíme drobné konáre a suché listy. Zošliapeme ich, aby vrstva mala len asi 10 cm.

12 NETKANÁ TEXTÍLIA

Na drenážnu vrstvu položíme netkanú textíliu. Navožíme hlinu zmiešanú s kompostom v pomere 1 : 1.

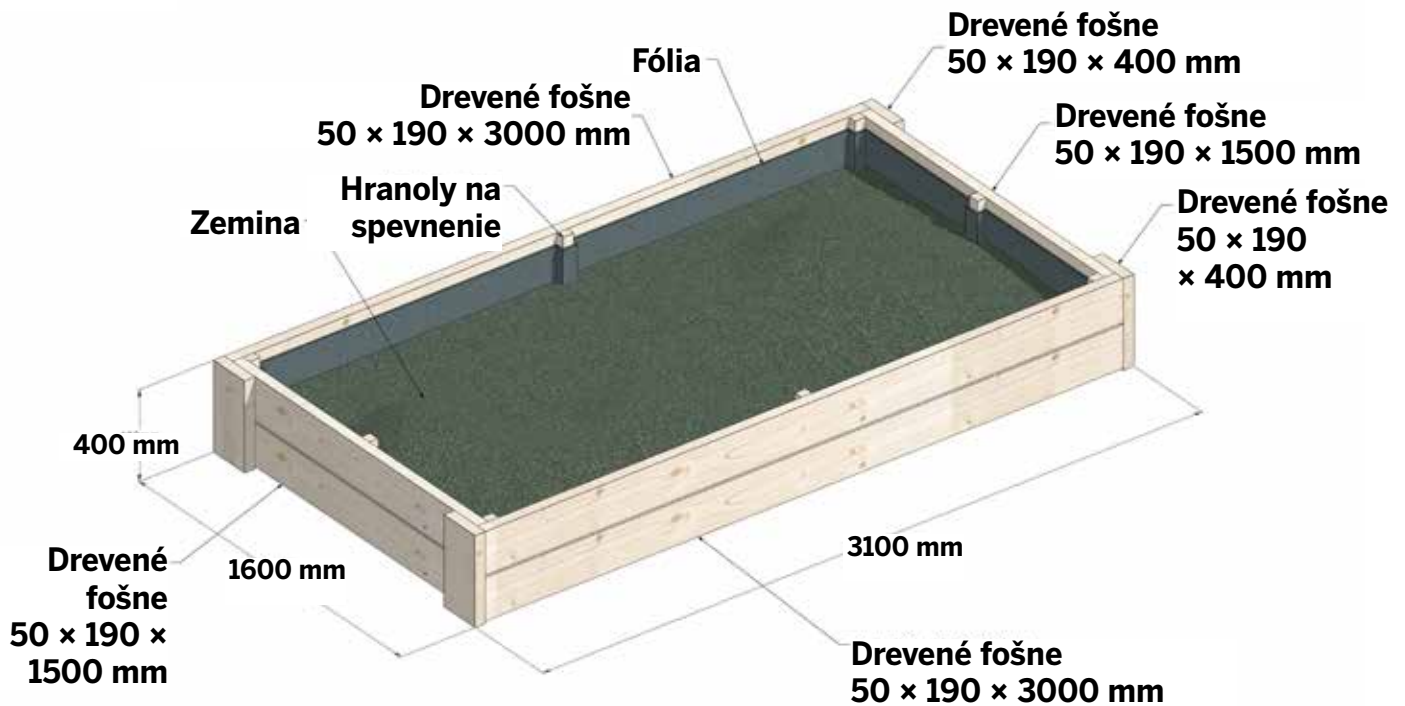
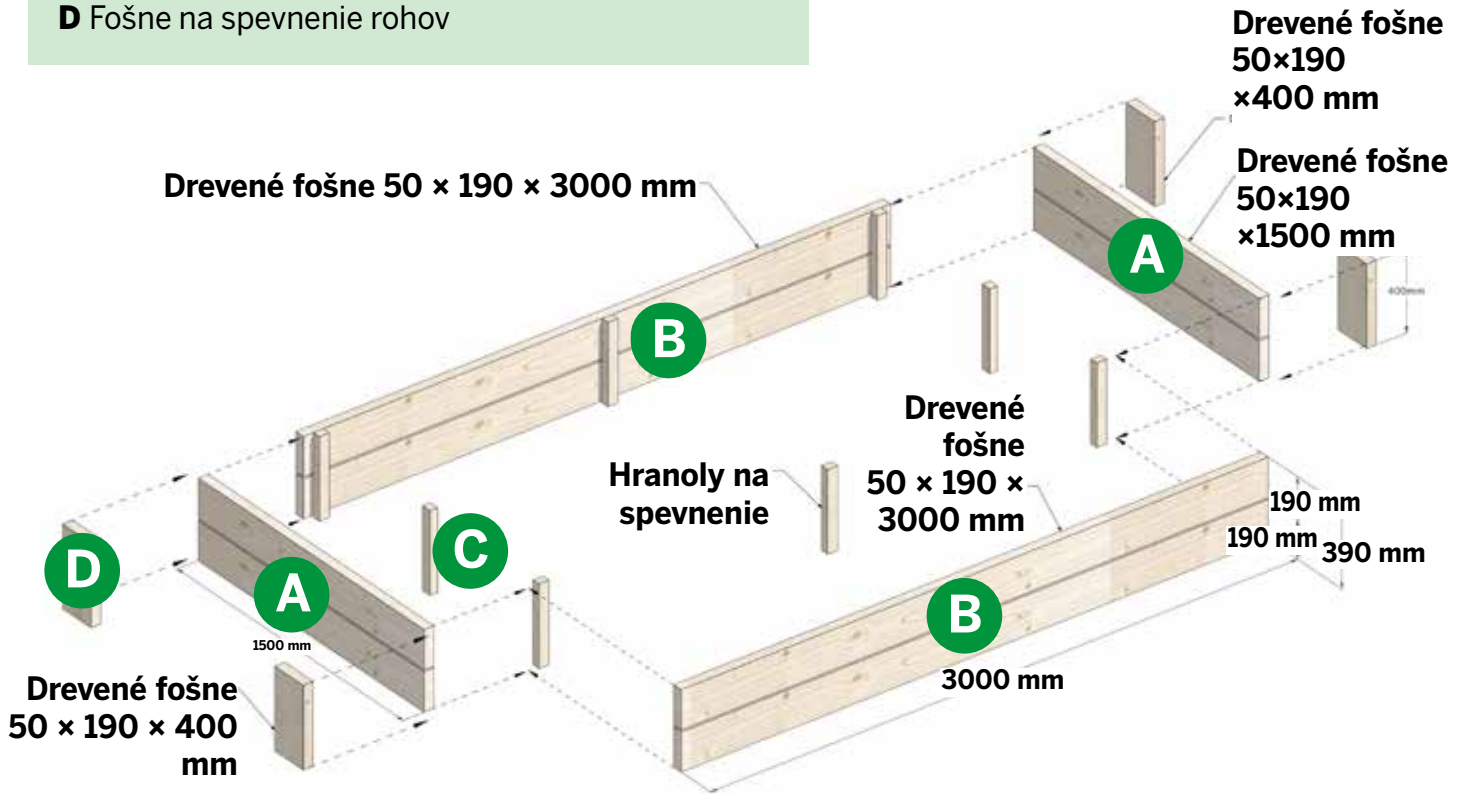
13 NÁPIS NA ZÁHON

Nápis na záhon namaľujeme tenkým špicatým štetcom akrylovou farbou.

Schéma

LEGENDA

- A** Drevené fošne na prednú a zadnú stenu záhona
- B** Drevené fošne na bočné steny záhona
- C** Spájacie hranoly
- D** Fošne na spevnenie rohov

JEDNODUCHÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON S OPOROU NA UHORKY

Pestovať paradajky, papriky či uhorky, no nielen tie, vo vyvýšenom záhone má svoje benefity. A ak už v záhrade máte taký záhon, skúste ho vylepšiť podľa nášho návodu.

TEXT A FOTO JANA ARDANOVÁ

Náklady: **do 100 €**

Časová náročnosť: **1 deň**

Zručnosť: **začiatočník**

KONŠTRUKCIA NA UHORKY

Ak chcete v záhone pestovať uhorky a získať pre ne viac miesta, ťahajte ich rásť do výšky. Pomôže vám jednoduchá konštrukcia z drevených kolíkov dlhých 200 cm a pevný špagát.

BUDETE POTREBOVAŤ**MATERIÁL**

- + smrekové dosky na bočné steny
6 ks – hrúbka 5 cm, dĺžka 260 cm, šírka 17,5 cm
- + smrekové dosky na prednú a zadnú stenu
6 ks – hrúbka 5 cm, dĺžka 160 cm, šírka 17,5 cm
- + hranoly na spevňovacie stĺpiky
3 ks – 4 × 4 cm, dĺžka 200 cm
- + hranoly na konštrukciu
6 ks – 4 × 4 cm, dĺžka 200 cm
- + prípravok proti drevokaznému hmyzu
- + ochranná lazúra na drevo
objem 2,5 l + 0,7 l

- + široký plochý štetec
- + akumulátorový skrutkovač
- + skrutky do dreva
- + nopová fólia
- + spinkovačka
- + fúrik a rýľ
- + náplň
konáre, trávy, listy, nevzretý kompost, vyzretý kompost, zemina

ROZMERY ZÁHONA

- šírka 160 cm
- dĺžka 270 cm
- výška 53,5 cm

1 IMPREGNÁCIA DREVA

Dosky aj hranoly natrieme impregnáciou proti drevokaznému hmyzu.

2 OCHRANNÁ LAZÚRA

Po vyschnutí ich natrieme aj ochrannou lazúrou.

3 KRATŠIE DOSKY

Na rovnej podlahe vyrobíme základný spodný rám. Do kratších dosiek vyvrtáme po dve diery na oboch stranách.

4 SPODNÝ RÁM

Kratšiu dosku priložíme k dlhším a do dier zaskrutkujeme pevné skrutky – takisto na opačnom konci. Vytvoríme tak spodný rám. Prenesieme ho do záhrady (celý záhon by ste už potom neuniesli).

5 DRUHÝ A TRETÍ RÁM

Rám položíme na pripravené miesto (jama hlboká 30 cm, zasypaná konármi a kúskami trávniku so zemou). Vodováhou skontrolujeme, či je rám v rovine. Ak áno, rovnakým spôsobom ako prvý rám vyrobíme aj druhý a tretí. Dosky však už ukladáme na mieste na seba.

6 SPEŇOVACIE STĽPIKY

Všetky rámy zvnútra spojíme spevňovacími stĺpikmi – v každom kúte po dva stĺpiky na dlhšie strany a po jednom na kratšie.

7 NOPOVÁ FÓLIA

Zvnútra záhon obalíme tzv. nopovou fóliou.

8 VÝPLŇ ZÁHONA

Záhon naplníme jednotlivými vrstvami. Je na to potrebná minimálne polovica dňa, pretože naplniť záhon s takýmto veľkým objemom si vyžaduje veľa výplne.

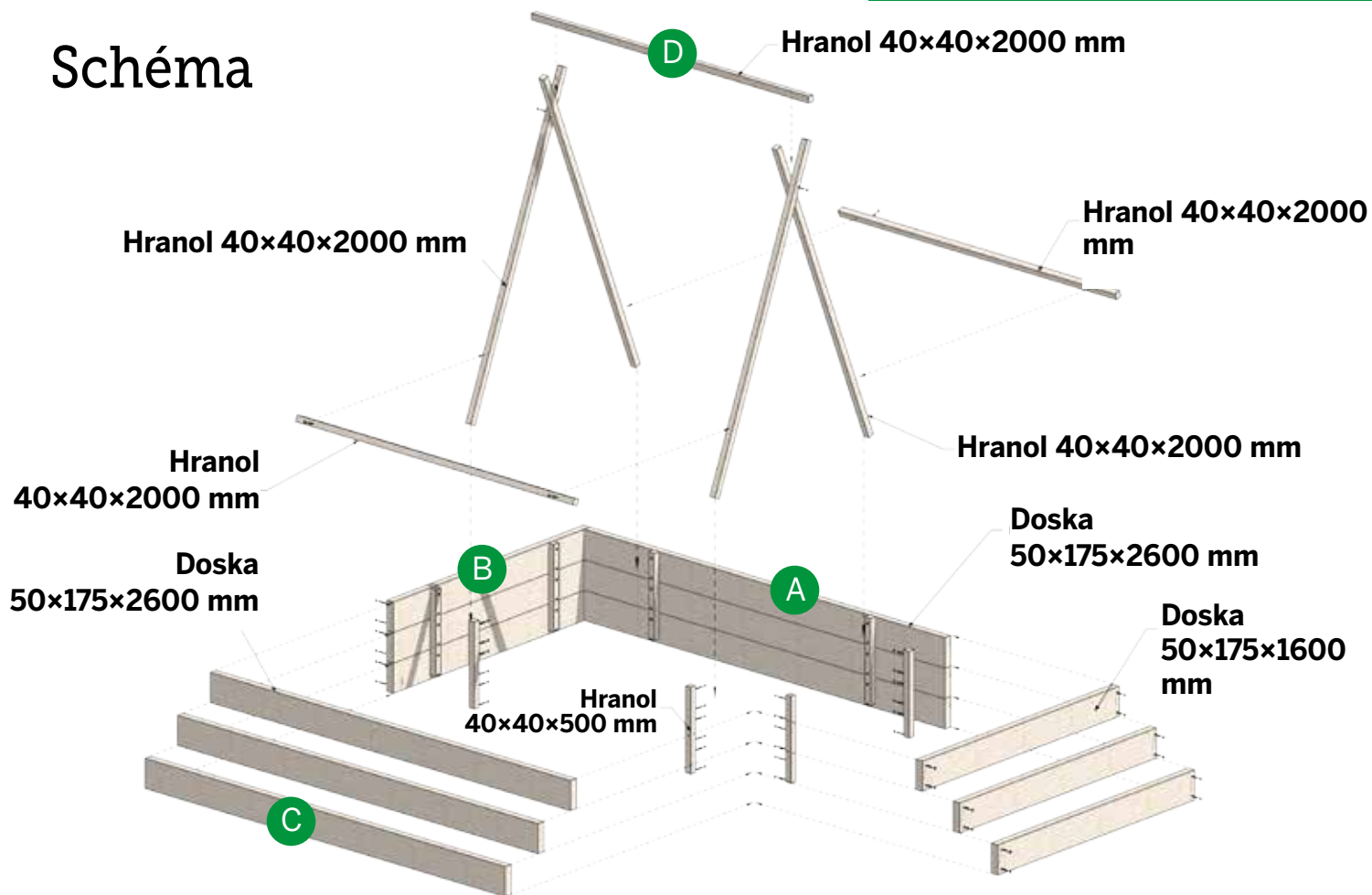
Lazúra na drevo

Na ochranu dreva sme použili lazúru na drevo CHEMOLUX LIGNUM. Používa sa pri potrebe dlhotrvajúcej ochrany dreva, a to najmä v exteriéroch. Vyniká vysokou penetráciou do dreva, výbornou UV ochranou proti slnečnému žiareniu, zvýšenou odolnosťou proti poveternostným vplyvom a vďaka pridaným voskom aj vodoodpudivosťou. Špeciálne aditíva v lazúre chránia náterový film pred hubami a plesňami. 11,10 €/0,75 l, Chemolak

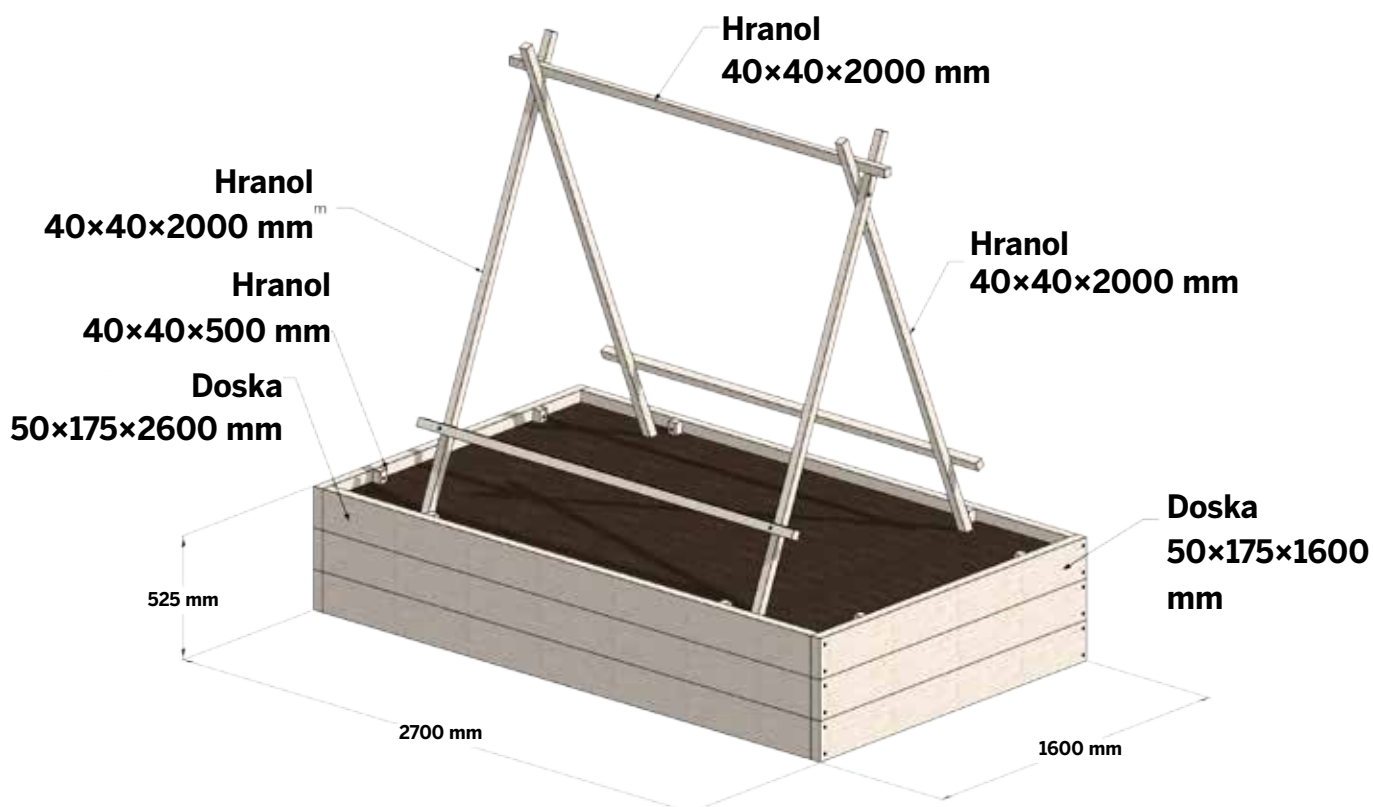
**PADLO NÁM
DO OKA**

Schéma

LEGENDA

- A** Smrekové dosky na bočné steny (6 ks, 50 × 175 × 2 600 mm);
- B** Smrekové dosky na prednú a zadnú stenu (6 ks, 50 × 175 × 1 600 mm);
- C** Hranol na konštrukciu pre uhorky (6 ks, 40 × 40 × 2 000 mm);
- D** Hranoly na spevňovacie stĺpiky (8 ks, 40 × 40 × 500 mm)

ÚPRAVA STARÉHO ZÁHONA

Vyvýšený záhon, ktorý sme vybudovali pred dvoma rokmi, sa nám veľmi osvedčil. Odmenou nám bola bohatá úroda. Problém však nastal uprostred leta, keď pod ťarchou rajčiakov a uhoriek začali všetky kolíky, o ktoré boli rastliny priviazané, padať. Mäkká zem totiž neposkytla kolíkom dostatočnú stabilitu. Preto sme sa rozhodli starý záhon obnoviť a postaviť pevnú konštrukciu, na ktorej sa zelenina udrží. A keďže starý záhon už nemal peknú farbu – olupovala sa –, dosky sme vybrúsili a natreli novou farbou. Rajčinám sa lepšie darí, keď na ne neprší, preto sme im vytvorili aj malú striešku.

VYVÝŠENÝ ZÁHON ZO STARÝCH FOŠNÍ

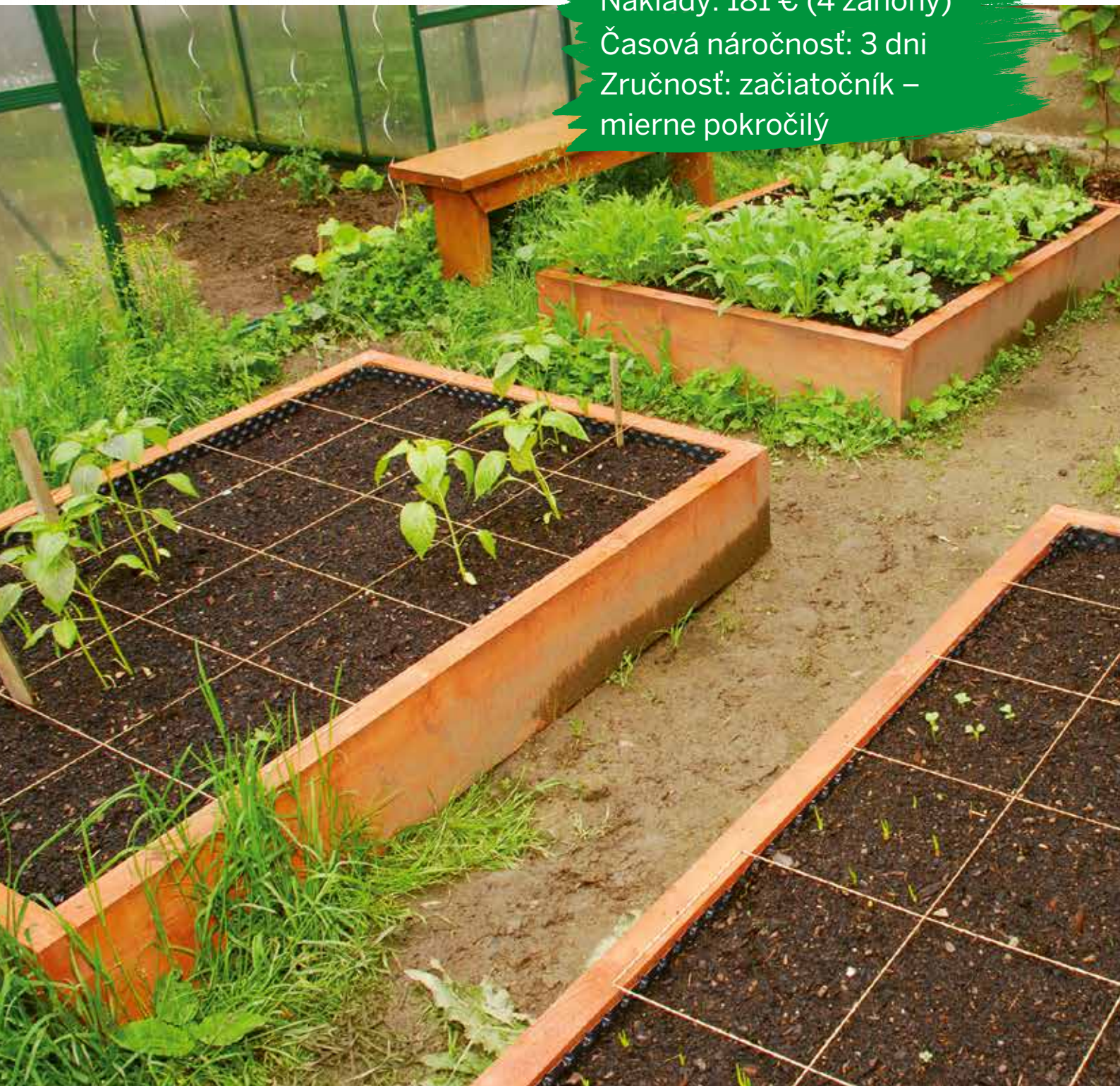
Vytvoriť vyvýšený záhon nepredstavuje nič zložité. Stačí len opíliť niekoľko starých fošní, olemovať ich fóliou, vytýčiť špagátom hriadky a do nich v sponoch umiestniť semenka.

TEXT A FOTO MARCELA GIGELOVÁ

Náklady: 181 € (4 záhony)

Časová náročnosť: 3 dni

Zručnosť: začiatok –
mierne pokročilý

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL 106,40 €

(4 záhony 150 × 100 cm)

- + **stavebné rezivo 450 €**
- + **surové smrekové fošne**
50 × 300 × 5 300 mm (140 €/m³)
- + **spojovací materiál 40 €**
napr. turboskrutky,
7,5 × 122 mm, T 30 (0,126 €/ks)
- + **odvetrávacia bariéra 7,40 €**
- + **nopová (kupolková) fólia**
š. 50 cm (1,35 €/m²)

+ zemina 30,80 €

napr. Univerzálny Substrát B Rašelina
Soběslav (3,85 €/70 l)

+ povrchová úprava 19,20 €

napr. Balakryl napúšťadlo (4,55 €/0,5 l),
Primalex tenkovrstvová lazúra (62 €/0,9 l)

NÁRADIE

- + **okružná píla**
- + **hoblík**
- + **akumulátorový skrutkovač**
- + **kladivo**
- + **pneumatická sponkovačka**

1 OPÍLENIE

Krivšiu stranu 50 mm dlhých fošní opílime kotúčovou pilou podľa rovnej hrany dosky. V čistej miere by mali mať šírku približne 25 cm.

2 ROZMERANIE

Rozmeriame si dĺžky bočníc. Na záhon s vnútorným rozmerom 150 × 100 cm budeme potrebovať po dva kusy z dĺžok 150 a 110 cm.

3 VEDENIE

O presné vedenie kotúčovej píly sa postará tesársky trojuholník s prírubou. Od rysky ho vzdialime na šírku pätky píly.

4 REZANIE

Po hrane trojuholníka uskutočníme deliaci rez. Nezabudneme na podoprenie v dvoch bodoch, aby ťarcha nespôsobila vylozenie.

5 HOBL'OVANIE

Hrubé nerovnosti na oboch stranách ohoblujeme elektrickým hoblíkom a povrch vyhladíme tak, aby sme znížili nasiakavosť dreva.

6 NAPÚŠŤANIE

Prípravené bočnice ošetříme biocídnym napúšťadlom. Tým vytvoríme clonu proti hubám a drevokazným škodcom z ríše hmyzu.

7 LAZÚROVANIE

Všetky strany dôkladne napustíme tenkovrstvovou lazúrou. Tá sa stane súčasťou vlákien, takže voda ju nebude vyplavovať von do pôdy.

8 ZASYCHANIE

Potrva celý deň, kým lazúra dôkladne preschne a vyzrie. Dielce ponecháme pri slnečnom počasí odpočívať do ďalšieho dňa.

9 SPÁJANIE

Bočnice zalícujeme a utiahneme zvierkou. Prípadne ich skorigujeme kladivkom, aby nám hrany v spojoch lícovali.

10 VŔTANIE

Na spojoch si vrtákom predvrtáme po dva otvory s priemerom 6 mm. Tým zabránime prípadnému prasknutiu okraja fošne pri skrutkovaní.

11 TURBOSKRUTKA

Dielce zoskrutkujeme turboskrutkami s dĺžkou 120 mm. Pekné strany patria nadol, aby lícovali, oblé nahor, širšou stranou von.

12 FÓLIA

Nopová fólia so šírkou 50 cm nám zaistí vnútorné pokrytie bez strát. Čo odrežeme z presahu prvého rámu, to vyplní druhý.

13 UPEVNENIE

Fóliu upevňujeme o rám sponkovačkou. Sponky umiestňujeme do priehlbín, vždy v dvoch radoch (plus jedna stredná pomocná).

14 SKRÁTENIE

Fóliu narežeme v poslednom kúte tak, aby sme získali malé prekrytie v šírke troch až štyroch výstupkov. Ostrá čepeľ hladko prechádza reliéfmi.

15 SPOJENIE

Fóliu v rohu napojíme a opäť uchyťíme sponkami. Tak drevo dokonale oddelíme od záhona a vytvoríme vetraciu škáru.

16 OREZANIE

Fóliový presah orežeme. Lem záhona slúži ako vodiaca lišta, po ktorej sa plocha čepeľky kľže bez zarezávania.

17 OSADENIE

Záhony umiestnime na vymerané miesto tak, aby okolo nich zostali široké manipulačné uličky. Začneme s nasýpaním vzdušného substrátu.

18 MIEŠANIE

Substrát miešame s preosiatou zeminou, aby sme zvýšili jeho schopnosť viazať vodu. Túto zmes môžeme vylepšiť aj pridaním hnojiva.

19 VYROVNANIE

Povrch záhonov vyrovnávame hrabľami. Snažíme sa pritom, aby sme vetracie škáry, ktoré sú potrebné na vysychanie dreva, nenaplnili zeminou.

20 UL'AHNUTIE

Výdatná zálievka nám pomôže utužiť a uľahnúť čerstvú zeminu. Potrvá deň až dva, kým sa ukáže, kam treba na dorovnanie dosypať zeminu.

21 ČLENENIE

Do rámu nabijeme klinčeky s rozstupom 25 cm a natiaháme motúzy. Tie nám vyčlenia drobné políčka určené na presné výsevy a výsadby.

22 VYSIEVANIE

Osivá zelenín umiestňujeme v sponoch 2 × 2, 2 × 3, 3 × 3 a 4 × 4. Drobnolisté šaláty a bylinky na priesady sejeme do políčka naširoko.

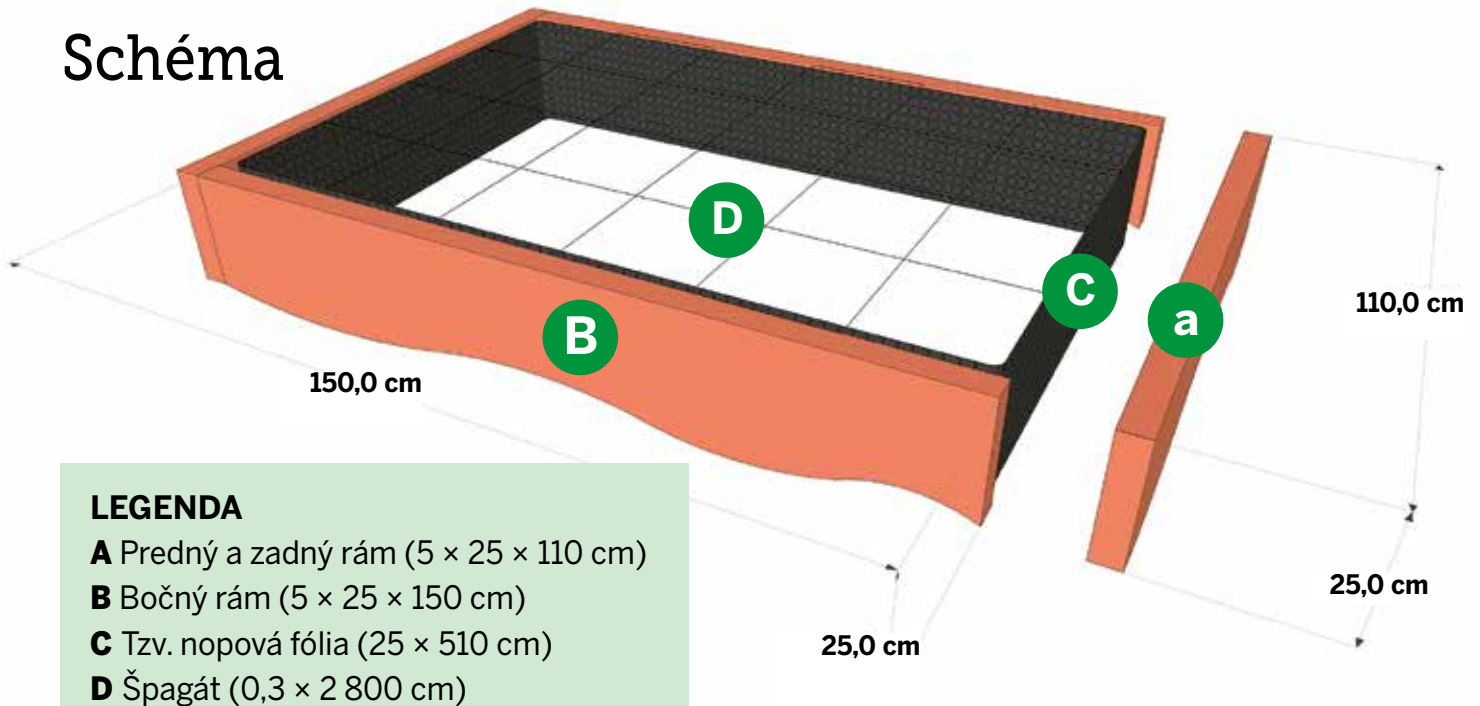
23 VYSÁDZANIE

Postupne vysadíme všetky plochy – tak, aby nám zelenina dozrievala postupne, vždy v malých množstvách.

OVERENÉ PRAXOU

Záhradka z malých ohrádok naplnených zeminou, v ktorých rastie lahôdková zelenina, robí radosť bez toho, aby si vyžadovala veľa času na údržbu. Je to nová záhradkárská skúsenosť, iná ako na hriadke.

Schéma

LEGENDA

- A** Predný a zadný rám (5 × 25 × 110 cm)
- B** Bočný rám (5 × 25 × 150 cm)
- C** Tzv. nopová fólia (25 × 510 cm)
- D** Špagát (0,3 × 2 800 cm)

Z VYVÝŠENÝCH ZÁHONOV MOŽNO ĽAHKO UROBIŤ FÓLIOVNÍKY

Vyvýšené záhony s fóliou môžu predĺžiť sezónu až do neskorej jesene. Na jar zasa záhony rozmrzajú omnoho skôr ako pôda okolo nich, takže vďaka nim sa začína pestovateľská sezóna s predstihom. Súčasne však skôr premrzajú – akoby sa kalendár posunul o tri týždne späť. Každý rám možno s minimálnymi nákladmi prikryť konštrukciou s fóliou (na rýchlenie), rám so sieťou ochráni hlúboviny pred náletmi mlynárikov a malá treláž zasa poskytne oporu hrachu či fazuľke.

NÍZKY ZÁHON Z DREVENÝCH HRANOLOV

Kvalitne zhotovené vyvýšené záhony chránia rastliny pred prerastaním buriny z okolitej pôdy a veľmi pekne sa vynímajú na väčších rovných plochách. Za víkend si podobný záhon môžete Urobiť aj vo svojej záhrade. Odolný červený smrek zaručí záhonu dlhú životnosť.

TEXT, FOTO A REALIZÁCIA RICHARD BIELEK, WCUT
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **513 €**

Časová náročnosť: **2 dni**

Zručnosť: **začiatočník**

Drevo musí byť zo smrekovca (tzv. červený smrek), lebo smrek obyčajný má životnosť pri takejto aplikácii menej ako sedem rokov. Všetky hranoly natrieme najprv impregnáciou proti škodcom a hnilobe a po uplynutí 24 hodín aj ochranným olejom proti pôsobeniu vlhkosti. Životnosť záhona predĺžite aj vložením netkanej textílie pod drevené hranoly.

PRESNÉ VRTANIE

Diery vrtajte presne v stredovej osi hranola. Dve krajné diery majú byť od každého konca vzdialené 4,5 cm, resp. 13,5 cm. Vrtanie do uložených hranolov je náročná operácia, ktorú musia robiť dvaja ľudia, pričom jeden sleduje zvislosť vrtáka a upozorňuje na prípadné vybočenie zo smeru. Pozor! Ak nenavrtate diery kolmo hlavne vo vzťahu k hrúbke hranola, skrutka nespojí drevo, ale vyjde z neho von na bočnú stranu! Následné zoskrutkovanie tiež robíme vo dvojici, lebo pri doťahovaní sa vyvíjajú veľké sily, ktoré môžu bok záhona zosunúť.

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE!

Kompost ani zeminu nedávajte do väčšej výšky, ako je okraj záhona, pri silných dažďoch ho bude vyplavovať poza kupolkovú (nopovú) fóliu a pomedzi drevo, čo spôsobí skrátenie životnosti záhonu.

IZOLAČNÁ NOPOVÁ FÓLIA

Aby sa impregnačná látka a ochranný olej neuvoľňovali z dreva do pôdneho substrátu, musíte použiť kupolkovú (nopovú) fóliu. No prípadný malý únik boritanových solí nie je na škodu, vyplavením prostriedku obohatíte pôdu dôležitým stopovým prvkom – bórom. Takisto olej je biologicky odbúrateľný, pretože jeho základom je ľanový prírodný olej.

VÝŠKA ZÁHONA

Vyvýšené záhony nerobte užšie ako 80 mm, pretože na širších sa výborne sedí a nemusíte pri ich obsluhu čupieť alebo stáť s ohnutým chrbtom. Je to veľmi praktické, a keď si zvyknete, nebudete už nikdy chcieť okopávať a plieť klasickú záhradu.

UKLADANIE HRANOLOV

Drevo ukladajte na seba tak, aby záhon vyzeral aj na pohľad pekne. To si vyžaduje presnosť pri ukladaní. Na vrchnú časť si nechajte najrovnejšie a najkrajšie hranoly. Do stredu použijete tie menej pekné.

BEZ CHEMICKÝCH HNOJÍV

Náš záhon sme urobili s cieľom pestovať prírodné bioprodukty, takže sme zabránili styku substrátu s chemickými látkami. Ako hnojivo je vhodné použiť napríklad rohovinu, granulovaný maštalný i slepačí hnoj a pod. Ak chceme mať kyslejšiu pôdu, pridáme viac rašeliny (kyslejšiu pôdu potrebujú napríklad borievky a čučoriedky), na dosiahnutie vyššej zásaditosti (menšej kyslosti) použijeme vápno. Medzi úpravou pôdy a sadením necháme pôdu v záhone niekoľko týždňov odpočívať, aby sa jednotlivé zložky premiešali a pôda sa v celom profile nasýtila prídavnými látkami.

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL 513 €

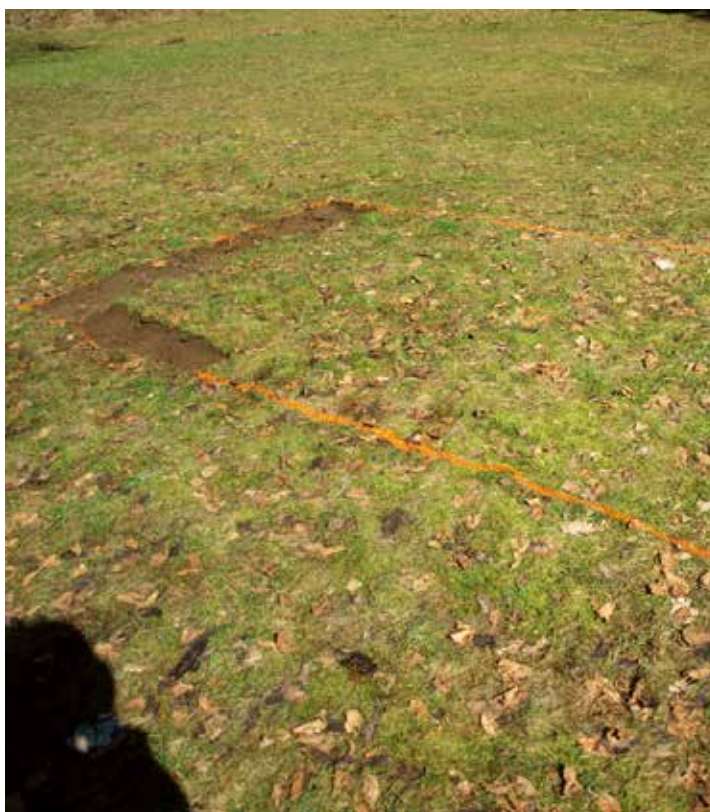
NA ZÁHON Z ČERVENÉHO SMREKA (4 × 2 × 0,41 M)

- ⊕ **drevené hranoly 180 €**
ohranené, z červeného smreka
(smrekovca) 140 × 90 × 3 910 mm (40 €/2 ks),
140 × 90 × 1 910 mm (20 €/2 ks),
90 × 90 × 3 910 mm (80 €/6 ks),
90 × 90 × 1 910 (40 €/6 ks)
- ⊕ **impregnácia 10 €**
proti hmyzu, hubám, hnilobe,
napr. prášok Borowood (8,40 €/100 g)
- ⊕ **povrchová úprava 39 €**
napr. Olej Impra Natur (39 €/2,5 l)
- ⊕ **tesárske skrutky 76 €**
8 × 400 mm, pohon TX 40 2-krát pozinkovaný,
28 ks (2,71 €/ks)

- ⊕ **netkaná textília 3 €**
čierna, 5 × 1,6 m (6 €/16 m²)
- ⊕ **kupolková (nopová) fólia 15 €**
50 cm × 20 m, čierna (15 €/10 m²)
- ⊕ **záhradný substrát 190 €**
kvalitný, 50 l, 40 ks

NÁRADIE

- ⊕ **AKU skrutkovač** predĺžený vrták s priemerom 5 mm
- ⊕ **bit TX40**
- ⊕ **malá krížová vodováha**
- ⊕ **nožnice, ceruzka**
- ⊕ **8-metrový meter**
- ⊕ **označovací sprej**
- ⊕ **motyka, hrable**
- ⊕ **fúrik, rýľ**

1 MIESTO

Vyberieme si vhodnú slnečnú plochu na pozemku a naznačíme si vonkajší rozmer záhona kratšou stranou na juh, označovacím sprejom ho zaznamenáme na zem aj s malým presahom.

2 TRÁVNE KOBERCE

Vyberieme vrchnú vrstvu trávy s hĺbkou zhruba 5 cm a odvezieme ju na miesto, ktoré potrebujeme zatrávniť.

3 ZEMINA

Na úpätí terénneho zlomu alebo na inom vhodnom mieste nakopeme kvalitnú zeminu v objeme asi 1/4 objemu vyvýšeného záhona.

4 NAVÁŽKA

Zeminu navozíme do stredu budúceho záhona tak, aby nezavadzala pri montáži. Neskoršiemu navážaniu bude prekážať okraj záhona vo výške 40 cm.

5 ÚPRAVA

Motykou zrovnáme okraje záhona do roviny v mieste kladenia steny záhona.

6 OKRAJE

Priložíme spodný hranol, ktorým sa vytvorí odtlačok rovinatosti podsypu.

7 DÔLEŽITÉ – VYROVNAŤ!

Všetky hranoly dáme do roviny priečnej, pozdĺžnej aj vzájomnej. Dosahujeme to postupným prisypávaním materiálu hliny popod spodné hranoly.

8 PÁSY

Netkanú textíliu nastriháme po dĺžke na cca 15 až 20 cm pásy s celkovou dĺžkou asi 22 m. Uložíme ich pod základy záhona po celej dĺžke.

9 POD HRANOL

Na textilné pásy ukladáme už priamo základové hranoly po celom obvode.

10 PRAVOUHLOŠŤ

Hranoly vyrovnáme, textíliu napneme, bude slúžiť ako izolácia dreva od zeme. Základ zrovnáme do pravého uhla cez vyrovnanie dĺžok diagonál.

11 NA VÄZBU

Na zrovnaný základ postupne ukladáme striedavo hranoly – podobne ako tehlový múr preväzujeme aj vrstvy trámov.

12 VRCHY

Uložíme všetky štyri rady a celý záhon precízne zrovnáme. Rohy nám musia sedieť a lícovať vrátane strán pri pohľade z boku aj z vrchu.

13 V STREDE

V pravidelných intervaloch si naznačíme budúce diery ceruzkou tak, aby diera bola presne v polovici hrúbky hranola.

14 VŔTANIE

Všetky značky si navrtáme do hĺbky 5 až 7 cm. Toto je extrémne presná práca pre dvoch ľudí, lebo diery musia ísť presne kolmo na hranol!

15 SPÁJANIE

Boky záhona, následne spojíme výkonnou uťahovačkou na najsilnejšom prevodovom stupni, a to tiež s pomocou ďalšej osoby.

16 SKRUTKY V ROHOCH

Po opätovnej kontrole rohy opatrne navzájom pospájame skrutkami. Menšie nepresnosti pred začatím spájania dokážeme zrovnať aj kladivom.

17 ULOŽENÉ HRANOLY

Skontrolujeme dotiahnutie skrutiek a vnútri záhona odrhnieme hlinu od okrajov.

18 IZOLÁCIA

Kupolkovú (nopovú) fóliu nastriháme po dĺžke na šírku približne 41 cm a dĺžku 20 m.

19 K BOČNÝM STENÁM

Fóliu osadíme do vnútra záhona (nopy smerujú preč od dreva) po celom obvode a na koncoch ju v rohu spojíme prekrytím koncov.

20 PRIHRŇANIE

Fóliu pridržiavame a opatrne ju v spodnej časti prihrnieme zeminou zo stredu plochy záhona.

21 ZAROVNANIE

Fóliu ešte raz skontrolujeme a prípadné nerovnosti vyrovnáme. Dbáme hlavne na to, aby nepresahovala, ale ani sa „netopila“ pod okrajom záhona.

22 ČISTENIE

Zeminu vo vnútri rovnomerne rozhrabeme a kamene aj živé korene s rastlinami odstránime.

23 PRÍRODNÝ POPOL

Následne môžeme zeminu rovnomerne posypať popolom, ale pozor, popol môže byť iba z čistého dreva, nie z uhlia alebo nebudaj maľovaných dosiek!

24 SUBSTRÁT I

Do záhona vysypeme prvú vrstvu kvalitného záhradného substrátu asi do 1/2 výšky záhona.

25 ROZHRABANIE

Substrát rovnomerne rozhrabeme a môžeme ho s citom aj udupať.

26 HNOJIVÁ

Následne môžeme opäť pridať popol, ale aj iné prírodné minerálne látky a hnojivá.

27 SUBSTRÁT II

Do záhona vsypeme ďalšiu vrstvu kvalitného záhradného substrátu, a to asi do 3/4 výšky steny.

28 KYSLOSŤ

Následne môžeme upraviť pH pôdy zlúčeninami vápnika alebo rašeliny podľa potreby.

29 SADENIE

Záhon necháme aspoň tri týždne ležať úhorom. Následne môžeme sadiť zeleninu, bylinky alebo drobné ovocie.

30 PESTOVANIE

Po sadení všetko poriadne popolievame. Voda dobre vsakuje cez záhradný kompost, v ktorom sa dlho udržuje vlhkosť.

31 HOTOVO

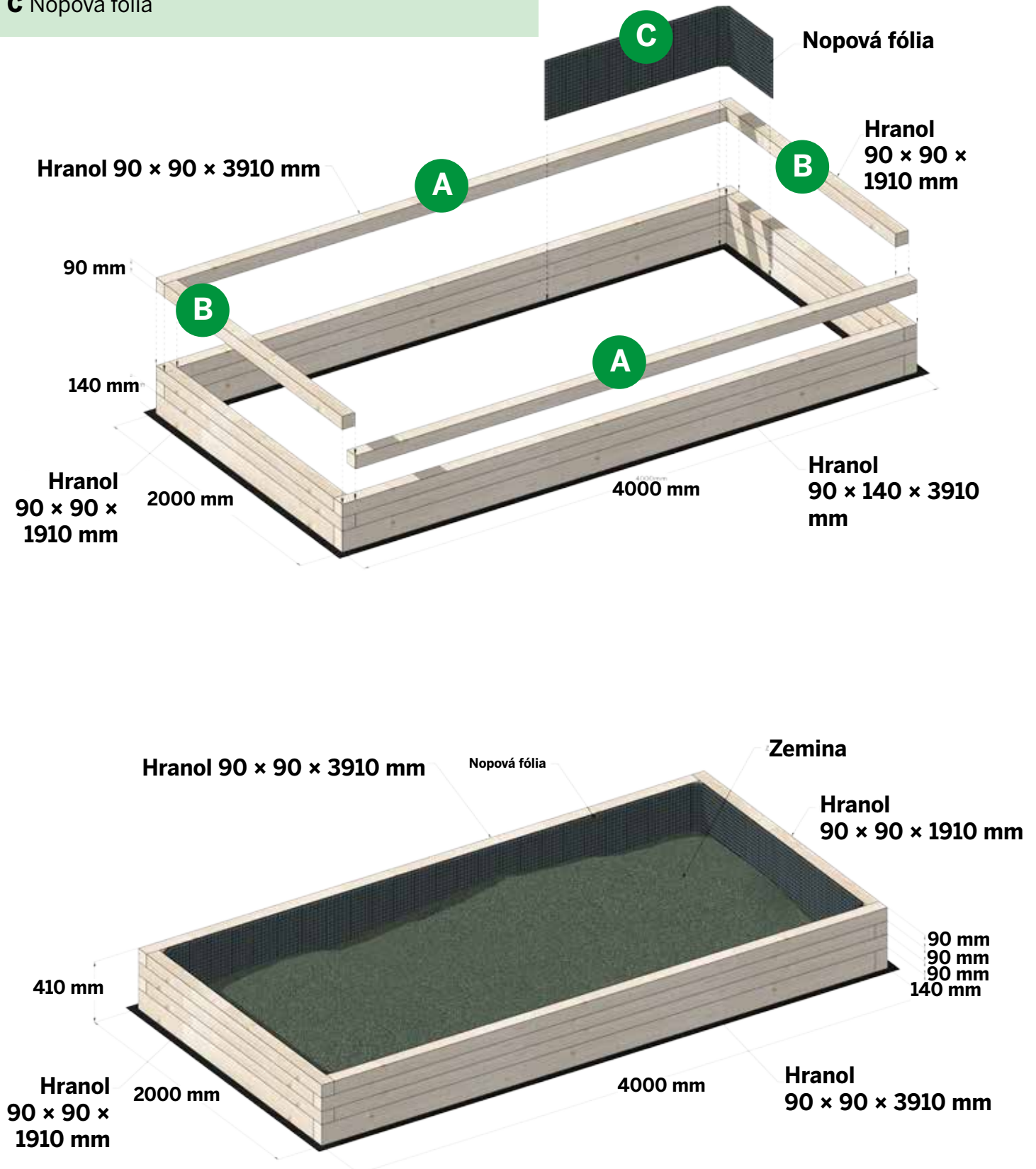
Vyvýšený záhon pri chalupe pekne dopĺňa okolité prostredie a majiteľom dodáva čerstvú úrodu bylín a biozeleniny takmer na kuchynský stôl.

Aby ste nemuseli vyvýšený záhon plieť, vyskúšajte permakultúrne princípy a mulčujte povrch záhona napr. slamou, pilinami alebo bezfarebnou kôrou. Rozkladom týchto látok obohacujete pôdu o najhodnotnejšie živiny.

Schéma

LEGENDA

- A** Drevený hranol na bočnú stranu záhona
- B** Drevený hranol na prednú a zadnú stranu záhona
- C** Nopová fólia

PALETOVÝ ZÁHON

Túžba po súkromí je prirodzená, aj keď výborne vychádzame so susedmi. Ak použijeme drevo, vyhneme sa bežným tujám a ani sused nebude namietat'. Ako plot tak môžeme použiť drevené zásteny, ktoré ešte skrášime okrasnými záhonmi a lavičkou z palet.

TEXT A REALIZÁCIA ING. FRANTIŠEK LAŠŠÁK
VIZUALIZÁCIA ING. MIROSLAV ŠTEINER
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **660,6 €**

Časová náročnosť: **6 hodín**

Zručnosť: **mierne pokročilý**

BUDETE POTREBOVAŤ**MATERIÁL**

- + drevená zástena, ks 74,99 €
- + drevená stojka/hranol
10 x 10 x 250 cm, ks 14,50 €
- + kovový úchyt, ks 5,49 €
- + lazúra, 5 l 17,90 €
- + spojovací materiál 8,22 €
- + drevená paleta, ks 8 €
- + nopová fólia, bal 25,50 €
- + spojovací materiál 3,42 €
- + zemina, tona 17,40 €
- + substrát, 75 l 6,85 €

- + rastliny, spolu 127,80 €
- + drvená kôra, 75 l 3,09 €
- + hnojivo, fľaša 4,49 €

NÁRADIE

- + vŕtačka
- + šmirgľový papier
- + štetec
- + skrutkovač
- + sponkovačka
- + lopata
- + fúrik
- + krhla s vodou
- + záhradnícka lopatka

1 PRVÝ DREVENÝ DIELEC

Do vopred vykovaných jám ukotvíme podľa vodováhy prvú drevenú zástenu na stojkách. Pätky na stojkách v jame zalejeme betónom.

2 DREVENÝ PLOT

Doplnením ďalších dvoch dielcov vytvoríme trojdielny drevený plot. V snahe zvýšiť stabilitu prichytávame jeden dielec o druhý, centrujeme a vyrovnávame podľa vodováhy.

3 SKLADANIE

Pred drevený plot umiestnime vyvýšený hrant, ktorý vytvoríme z paliet. Vymeriame jeho pôdorys, vykopeme základy a nasypeme drenážnu vrstvu z makadamu.

4 VYTVORENIE RÁMU

Zdvojené steny, teda dve palety vložené do seba, poukladáme na pripravenú drenážnu vrstvu a zafixujeme. Následne všetky dielce spevníme.

5 FIXOVANIE DIELCOV

Najskôr spolu zoskrutkujeme vždy dve a dve palety, až potom steny hranta stojace vedľa seba. Počas montáže stále kontrolujeme ich kolmé a vodorovné postavenie.

7 MENŠÍ HRANT

Druhý, menší, hrant vytvoríme na druhej strane dreveného plota. Postup je rovnaký: osadíme ho do drenáže, zafixujeme, zaizolujeme, navezieme zeminu, substrát a vyrovnáme.

9 LAVIČKA

Použijeme dve palety rozrezané pozdĺžne na polovice a drevenú stojku. Lavičku po bokoch prichytíme o steny hrantov a celú váhu prenesieme na stojku. Nakoniec vyskúšame stabilitu.

6 DOKONČENIE HRANTA

Drevený hrant zaizolujeme zvnútra nopovou fóliou, ktorú fixujeme o steny sponkovačkou. Navezieme zeminu a rovnomerne ju navrstvíme. Nakoniec pridáme substrát.

8 DOKONČENIE

Naplnené hranty dokončíme – odrežeme prečnievajúcu nopovú fóliu a skontrolujeme, prípadne opravíme, zvislosť a vodorovnosť stien. Potom sa môžeme pustiť do lavičky.

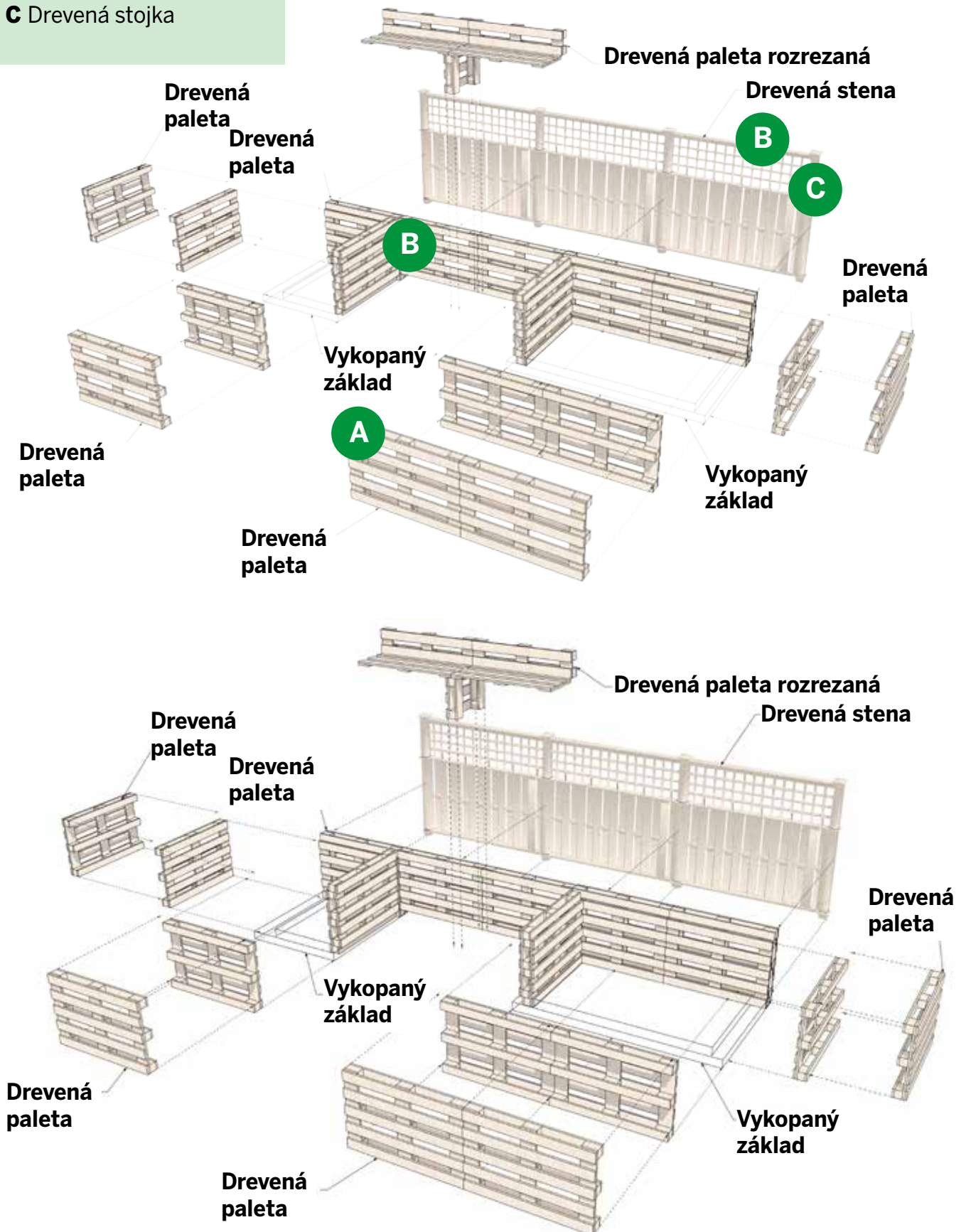
10 VÝSADBA

Do vyvýšených záhonov vysadíme kvitnúce rvalky a vystelieme ich drevenou kôrou. Vysadíme aj blízke okolie hranta a navezieme biely makadam.

Schéma

LEGENDA

- A** Drevená europaleta
- B** Drevená zástena
- C** Drevená stojka

Rudbekia

RADÍ FRANTIŠEK LAŠŠÁK

autor

„Ak nemáte istotu, že sa jednotlivé rastliny znášajú, zväčša stačí, ak sa riadite podľa jednoduchého pravidla: spolu treba sadiť len tie druhy, ktoré pochádzajú z rovnakých oblastí. Napríklad ibištek a perovskia spolu výborne ladia. Oba druhy majú domov v oblasti Malej Ázie.“

Veronika

RASTLINY DO VYVÝŠENÉHO ZÁHONA

Bez kvitnúcich trvaliek by však bol vyvýšený záhon len oporou plotu. Oba záhony majú dostatočný objem, aby v nich trvalky rástli po celý svoj život bez ohľadu na mrazivé zimy. Keďže hlavne v horúcom lete budeme záhony pravidelne zalievať, drevenú konštrukciu zvnútra chráni nopová fólia. Pri rozhodovaní, aké druhy sem vysadíme, berieme do úvahy tri dôležité faktory: zvýšený pôdny profil, slnečné stanovište s juhovýchodnou expozíciou a farebnú kombináciu, ktorú chceme docieľiť.

Rebríček

ZVÝŠENÝ PÔDNY PROFIL

Tento fakt vymedzuje skupinu rastlín, ktoré vo svojom pôvodnom prostredí rastú na prirodzene oddrenáňovaných či priepustných hlinitopiesočnatých pôdach, kde sa nehromadí pôdna vlaha. Preto pri výbere vylúčime druhy, ktoré obľubujú hlboké, ťažké pôdy či pôdy s nadbytkom vlahy. Dobrou správou je, že vhodných adeptov je viac, ako tých, ktorých takto vylúčime.

SLNEČNÉ STANOVIŠTE

Takéto stanovište nám takisto mierne zúži výber rastlín. Určite sem napríklad nemôžeme vysadiť nádherné funkcie, očarujúce rododendrony či obľúbené brusnice. No ešte stále je dosť druhov rastlín, ktoré vo svojej domovine rastú takmer celý deň na plnom slnku, a to isté očakávajú aj u nás. Dokonca pre mnohé z nich je plné slnko podmienkou bohatého kvitnutia.

Pakost

FAREBNÁ KOMBINÁCIA

Zahrňa, samozrejme, aj schopnosť rastlín navzájom sa znášať. Keďže drevená zástena so záhonmi vznikla kúsok od bazéna domácich, zvolili sme sviežu letnú kombináciu založenú na kontraste žltej a modrej farby.

VYVÝŠENÝ ZÁHON ZO ŠTIEPKOCEMENTOVÝCH DIELCOV

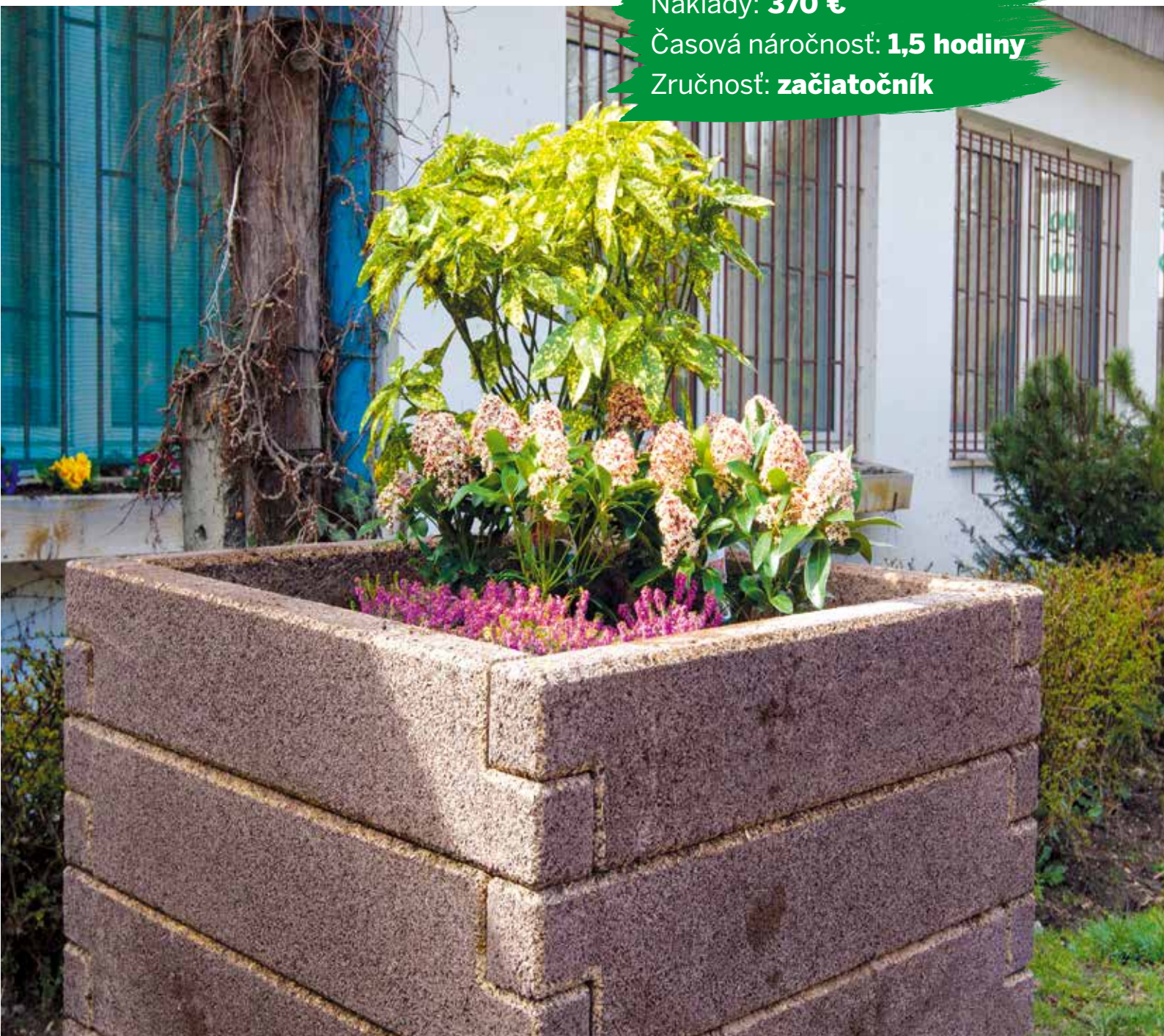
Vyvýšený záhon zo štiepkocementových dielcov ľahko poskladáte, jednotlivé dielce stačí len do seba zasunúť a v rohoch spevniť kovovými klinmi.

TEXT DANIEL KOŠTÁL REALIZÁCIA AUTOR, MARTIN ČURDA, FRANTIŠEK LAŠŠÁK
FOTO ARCHÍV VYDAVATELSTVA JAGA SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **370 €**

Časová náročnosť: **1,5 hodiny**

Zručnosť: **začiatočník**

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL 370 €

+ **vyvýšený záhon 182,50 €**

štiepkocementový kvetináč Leier – Durisol,
120 × 120 × 80 cm

+ **záhradnícky substrát 3 0,60 €**

4 × 75 l (7,65 €/bal.)

+ **králičie pletivo 0,59 €**

+ **kompost** hrubší aj jemnejší

+ **mulčovacia kôra** nie farebná!

+ **trávna mačina alebo slama**

my sme použili 1 × 120-litrové vrece slamy

+ **narezané konáre**

+ **dreviny 120 €**

1 ks aukuby, 4 ks skímie,
6 ks vresovca

NÁRADIE A POMÔCKY

+ **lopata**

+ **záhradnícka lopatka**

+ **krhla s vodou**

+ **záhradnícke nožnice**

+ **nožnice na drôt**

+ **vodováha**

+ **gumené kladivo**

1 VOL'BA MIESTA

Kvetináč sa vyrába v rôznych veľkostiach, my sme zvolili štvorec 120 × 120 cm. Ideálne je stavať kvetináč na trávniku, prípadne priamo na pôde.

2 VYTVORENIE ZÁKLADU

Jednotlivé dielce do seba dobre zapadajú, ich ukladanie nie je zložité. Dáme však pozor, aby boli základy v jednej rovine, pomôžeme si vodováhou.

3 PRIEBEŽNÁ KONTROLA

Počas ukladania dielcov a vytvárania „poschodí“ je dobré si vždy skontrolovať, či kovový klin sadne do otvorov v rohoch. Zatiaľ ho nezatíkáme!

4 ÚPRAVA DNA

Po uložení dvoch „poschodí“ upravíme dno. Dôkladne ho skypríme. Ak ho zakladáme na trávniku, stačí mačinu narezať nožom. Podľa veľkosti dna odstrihneme pletivo.

5 UPEVNENIE POLIČKY

Následne na dno položíme šesťhranné pozinkované (králičie) pletivo. To zabráni prenikaniu krtov do kvetináča, a zároveň umožní užitočným dážďovkám dostať sa do záhona.

6 DOSTAVANIE STIEN

Postupne doložíme zvyšné dielce. Kvetináč spevníme štyrmi kovovými klinmi, ktoré pozapichujeme do rohov do vyznačených otvorov. Použijeme gumené kladivo.

7 ODREZKY KONÁROV

Vyvýšený kvetináč či záhon tvorí niekoľko vrstiev. Aby plnil svoju funkciu, je nevyhnutné dodržať správne poradie. Prvú vrstvu tvoria hrubšie konáre, ktoré si nastriháme.

8 DROBNÉ ODREZKY

Na väčšie konáre uložíme drobné odrezky aj suché korene po jarnom upratovaní v záhrade. Výška konárovej vrstvy môže byť 30 až 50 cm.

9 SLAMA

Na lôžko z konárov treba dať narezané a otočené pásy trávnej mačiny (trávnatou časťou smerom ku konárom). Ak nemáte mačinu, možno použiť slamu alebo seno.

10 UTLAČENIE

Slamu sme utlačili nohami. Najlepšie je vstúpiť do kvetináča. Prvé ľahšie vrstvy sa musia čo najviac uľahnúť.

11 HRUBŠÍ KOMPOST

Ďalšou dôležitou súčasťou záhona je kompost. Použijeme dva druhy kompostu. Najskôr hrubší, ktorý dáme priamo na trávnu mačinu alebo slamu vo výške asi 30 cm.

12 JEMNEJŠÍ KOMPOST

Potom pridáme asi 15-centimetrovú vrstvu jemnejšieho, vyzretejšieho kompostu. Povrch dôkladne urovnáme. Kompost nesmie obsahovať zárodoky škodcov.

13 UŽITOČNÍ NÁVŠTEVNÍCI

Pre záhon budú prínosné dážďovky, ktoré sa do kvetináča dostanú cez otvorené dno a postarajú sa o tvorbu hodnotného humusu.

14 ZÁHRADNÍCKY SUBSTRÁT

Najdôležitejšou súčasťou kvetináča je záhradnícky substrát s výškou aspoň 10 cm. Doň sadíme rastliny. Tie si najskôr rozmiestnime povrchu, aby sme mali lepšiu predstavu.

15 VÝSADBA A DOSÝPANIE

Ako prvé vysádzame najvyššie rastliny do pozadia – aukubu, potom skímie. Priebežne dosýpame substrát na prázdne miesta medzi rastliny a jemne ho utlačíme.

16 ZÁHRADNÍCKY SUBSTRÁT

Ako tretie, posledné, sme vysadili po okrajoch nádoby vždyzelené vresovce. Na jar nádherne kvitnú a počas zvyšku roka sú krásne zelené. Ide o nenáročné a rýchlorastúce dreviny.

17 TRIK S VRESOVCAMI

Ak chceme docieľať, aby kvetinač pôsobil bujne, vysadíme vresovce nahusto. Tak rýchlejšie dosiahneme želaný efekt.

18 ZÁLIEVKA A KÔRA

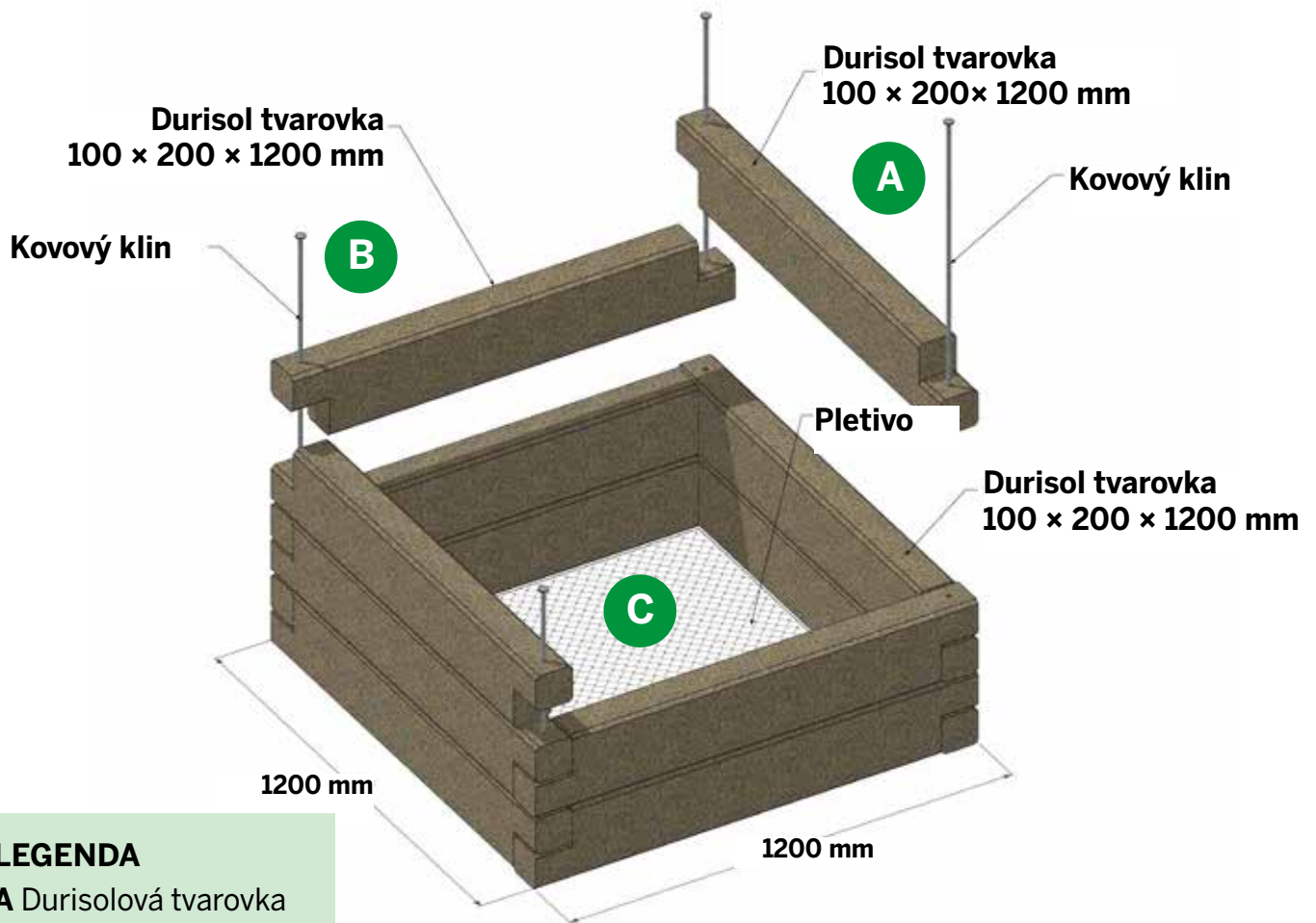
Po výsadbe rastliny zalejeme, doplníme záhradnícky substrát a okolie rastlín namulčujeme drewnou štiepkou, prípadne kôrou (nie farbenou!). Zatiaľ neprihnojujeme.

UKLADANIE VRSTIEV VO VYVÝŠEŠNOM ZÁHONE

- 1 skyprená pôda
- 2 šesťhranné pozinkované pletivo
- 3 odrezky z dreva (konáre, drewná štiepka)
- 4 trávna mačina, hrubšia pôda, seno alebo slama
- 5 hrubší kompost
- 6 jemnejší kompost
- 7 záhradnícky substrát
- 8 mulč (mulčovací kôra, pokosená tráva, drewné vlákno)

Schéma

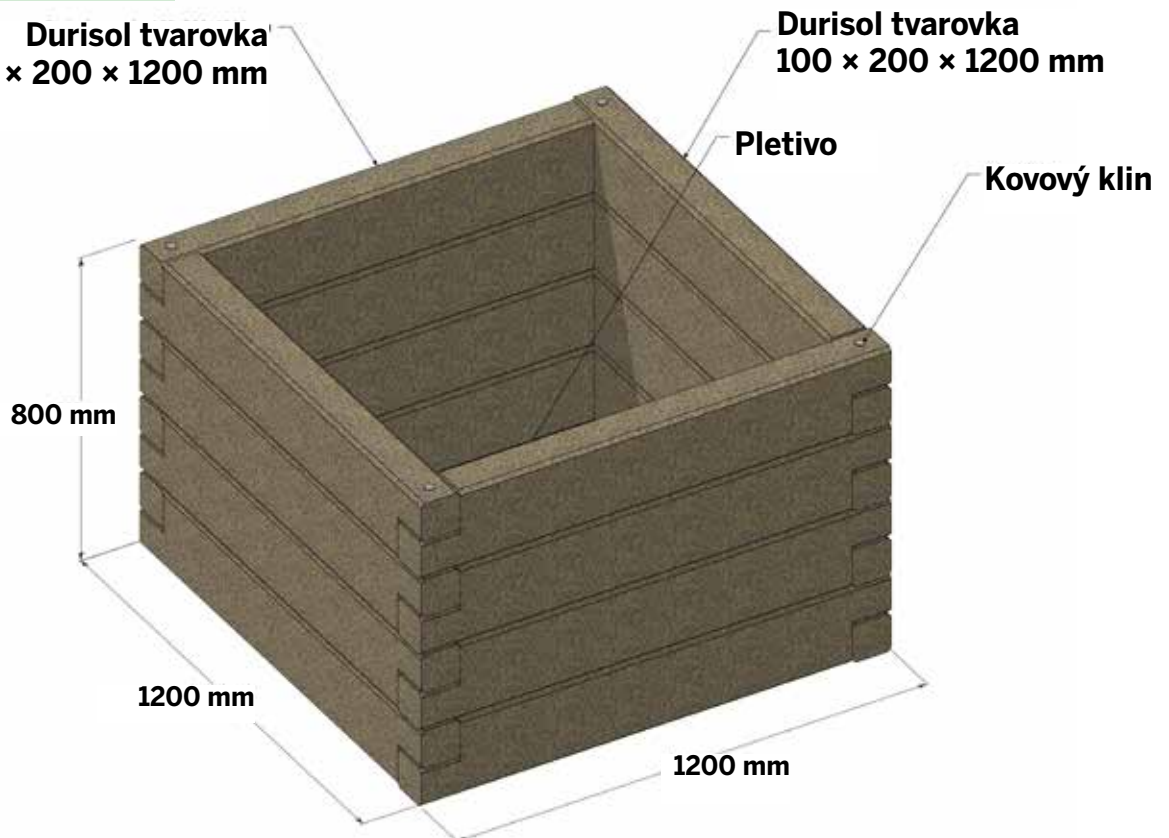

LEGENDA

A Durisolová tvarovka

B Kovový klin

C Pletivo

GABIONOVÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON

Kombinácia gabionových sietí vyplnených kamenivom a drevených hranolov robí z úžitkových hriadok zaujímavý pohľadový prvok. Môžu byť dokonca také pekné, že sa hodia do modernej záhrady priamo k bazénu.

TEXT FRANTIŠEK LAŠŠÁK, MARTIN ČURDA

FOTO MARTIN ČURDA, BORIS LAŠŠÁK

REALIZÁCIA LUDOVÍT KUNOVIČ, BORIS LAŠŠÁK, JAKUB PALÁRIK, FRANTIŠEK LAŠŠÁK

SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **370 €**

Časová náročnosť: **6 hodín**

Zručnosť: **mierne pokročilý**

RADÍ ING. MARTIN ČURDA

záhradný architekt

„Drevená časť môže mať dva, tri aj štyri rady. Drevo je dobré ošetriť lazúrou, dvomi nátermi ešte pred uložením na gabion a dobre nechať vyschnúť. Vďaka tomu ho potom stačí ošetrovať raz ročne.“

K ďalším plusom patria ľahšia starostlivosť o rastliny, jednoduchšia ochrana pred škodcami a burinami a pohodlnejšia práca s minimálne zohnutým chrbtom. Vyvýšené záhony sa dajú zhotoviť doslova zo všetkých materiálov, z ktorých niektoré môžeme navzájom dokonca aj kombinovať.

Z DREVA

Na zhotovenie vyvýšeného záhona môžeme použiť akýkoľvek drevený materiál, ak z neho dokážeme narezať a zhotoviť rám, ktorý udrží tlak pôdy vo vnútri. Môžeme použiť rezivové drevo, hobľované dosky, drevené preklady, použité staré trámy, hranoly, laty alebo aj presné, prefabrikované vyhobľované a povrchovo upravené drevené dielce ako skladačku. Vždy sa však treba o drevo starať a minimálne raz ročne ho očistiť, ošetriť a natrieť z vonkajšej strany. Z vnútornej strany sa odporúča izolácia nopovou fóliou nopmi smerom k drevu, aby sa materiál prevetrával. Drevo pracuje, krúti sa, puká a praská, hlavne ak je na priamom slnku. Časť dňa by mal byť vyvýšený záhon z dreva v tieni.

VÝHODA SPOJENIA DREVA A KAMEŇA

Pri kombinácii gabionov a dreva môžeme okrem úžitku získať nevšedný dizajnový prvok, ktorý má aj praktické opodstatnenie. Vďaka kamennej podeste totiž nemusíme riešiť masívnu drenáž či ochranu dreva pred pôdnou vlhkosťou. Takýto záhon sa hodí aj na okraj zavlažovaného trávniku, pretože kameňu v pozinkovanej sieti voda neprekáža. Predpripravené gabionové siete sa dajú zakúpiť v niekoľkých rozmeroch a vybrať si môžeme aj veľkosť ôk, pričom klasika je 10 × 10 cm alebo 5 × 10 cm. Čím menšie kamene použijeme ako výplň, tým menšie oká zvolíme. Výhodou gabionov je ich vysoká stabilita, a tak z nich bez spevnených základov môžeme postaviť vyvýšený záhon až do výšky 1 – 1,20 m. Musíme však pod ne dať drenážnu štrkovú vrstvu, napríklad z makadamu.

ZLAĎTE ZÁHONY S DOMOM

Ak máte už kameň i na fasáde či oporných múrikoch, použite do gabionov rovnaký druh. Ak na ne dáte drevený rám vo farbe dreveného prestrešenia na terase, výsledok je priam dokonalý. Dojem ešte umocníte, keď do čela gabionovej podesty namontujete svetlá s LED podsvietením. Večerná idylka ako na dovolenke! Takže šup do práce, pretože toto je projekt ako stvorený na sobotu!

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL

- + gabionové siete 25 €
- + andezit štiepaný 24 €/t
- + netkaná geotextília 0,50 €/m²
- + nopová fólia 0,50 €/m²
- + drevené hranoly 400 €/m³
- + kvapková hadica 0,50 €/bm
- + spojky 1 €/ks

- + elektrický kábel 0,35 €/m
- + betónové pätky 0,25 €/ks
- + skrutky 0,10 €/ks
- + lazúra 15 €/ks

NÁRADIE

- + nožnice na drôt
- + vrtačka, štetec,
- + lopata, fúrik

1 ČISTENIE PLOCHY

Z plochy podstraňujeme kamene, drvinu, štrk, starú geotextíliu či dlažbu a všetko, s čím sa v novej koncepcii nepočíta.

2 PRESADENIE ZELENE

Z pôdy opatrne vyberieme s čo najväčšou časťou zeminy ovocné kry, ktoré predtým výdatne polejeme a zrežeme.

3 PRIMERANIE GABIONOV

Na ploche rozmiestnime gabionové prvky. Dôležité sú aj rozostupy medzi gabionmi kvôli prístupu k hriadkam.

4 BETÓNOVÉ PÄTKY

Gabionové prvky podložíme betónovými pätkami (kvôli drenáži), ktoré umiestnime pod rohy gabionov a do stredu bočníc.

5 PREKLÁDKA SIETÍ

Pôvodné osvetlenie s elektrickou kabelážou odstránime a privedieme ju k novému. Privedieme aj zavlažovanie.

6 UMIESTNENIE

Prázdne gabionové prvky položíme na betónové pätky a z každej siete vyvedieme zavlažovacie hadice aj elektrický kábel.

7 PLNENIE ANDEZITOM

Gabionové koše plníme andezitovými platňami. Ukladáme ich ležato na seba a preväzujeme ako tehly.

8 VYMERANIE DREVENÉHO RÁMU

Na gabion položíme drevený rám z masívnych hranolov a narežeme podľa potreby.

9 DREVENÝ RÁM

Rám zhotovíme z hranolov 10 × 10 cm, ktoré spojíme do dvoch radov. Natrieme ich lazúrou a necháme vyschnúť.

10 PLNENIE ZEMOU I

Andezit na vnútornej strane odizolujeme netkanou textíliou a naplníme zemou. Obídeme zavlažovacie hadice.

11 OSADENIE DREVENÝCH RÁMOV

Na gabion osadíme drevený rám a stabilizujeme. Z vnútornej strany pripevníme nopovú fóliu.

12 PLNENIE ZEMOU II

Vyplníme to zemou, mierne utlačíme a uhrabeme. Prívod zavlažovania by mal vytrčať kolmo nahor. Zavlažíme.

13 PO VÝSADBE

Hrany môžeme doslova okamžite použiť na výsadbu. V prvých dňoch je dôležitá pravidelná zálievka.

Vďaka nemu sú totiž aj úžitkové hriadky pohľadovým prvkom, ktorý vytvára charizmu záhrady. Môžu byť dokonca také pekné, že ich smelo môžeme umiestniť aj do modernej záhrady, a to rovno vedľa bazéna.

FloraSelf Nature

Substrát na bylinky, 3,09 € za 10 l, predáva Hornbach. Substrát na výsadbu bylín a zeleného korenia z prírodných surovín so stabilnou štruktúrou zaručuje optimálne prevzdušnenie koreňov a dobrú drenáž. S prihnojovaním začnite približne 2 – 4 týždne po výsadbe.

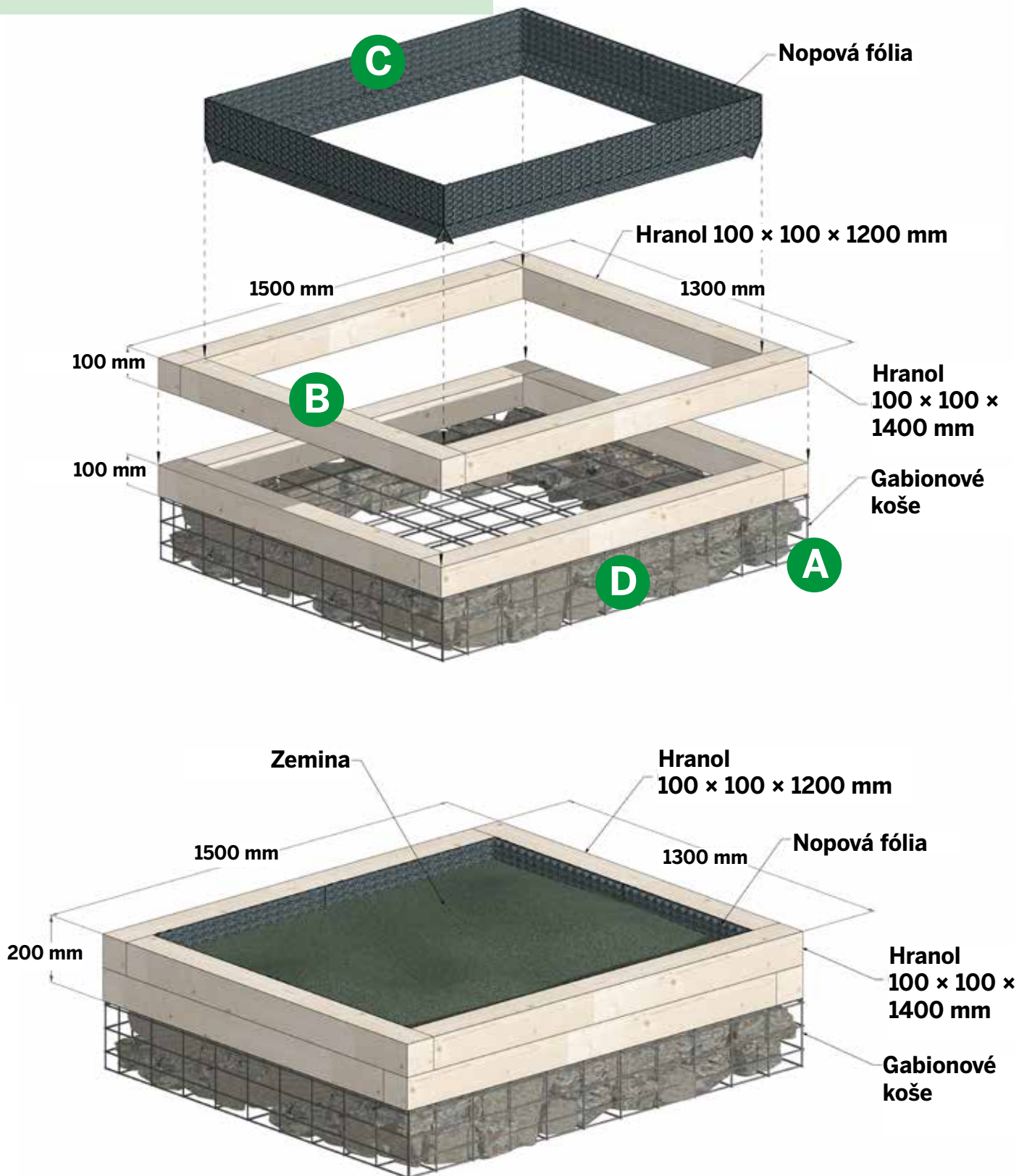

PADLO NÁM DO OKA

Schéma

LEGENDA

- A** Gabionový kôš, rozmer oka: 10 × 5 cm
- B** Drevené hranoly
- C** Nopová fólia
- D** Kamenivo

TEHLOVÝ VYVÝŠENÝ ZÁHON

Na prvý pohľad materiál na vyhodenie. No zo starých tehál dokážete vytvoriť štýlový záhon, ktorý ušetrí priestor a vodu. Navyše bez akéhokoľvek betónovania!

TEXT, FOTO, REALIZÁCIA MARTIN ČURDA, FRANTIŠEK LAŠŠÁK
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **69 €**

Časová náročnosť: **1 deň**

Zručnosť: **mierne pokročilý**

STABILITA ZÁHONA

Vyvýšený záhon umiestnime na svetlé miesto. Aby sme ho mohli budovať do výšky a zabezpečili jeho stabilitu, „oprieme“ celú stavbu o múr.

RADÍ ING. MARTIN ČURDA

záhradný architekt

„Dobré je, ak si zeleninu zadelíme do niekoľkých skupín, tak si podstatne zjednodušíme zostavenie osevných a pestovateľských postupov.“

Aby sme zabezpečili čo najdlhšiu životnosť tehlového vyvýšeného záhona, všetky tehly pred položením do záhona penetrujeme ochranným náterom. Na oddelenie tehlových stien od pôdy môžeme použiť aj kupolkovú (tzv. nopovú) fóliu – zabránime tak neustálemu kontaktu tehál s pôdnou vlhkosťou. Výrazne tak životnosť záhona predĺžime. Tým, že je vyvýšený, je zabezpečená dokonalá drenáž.

PREVÄZOVANIE

Celá konštrukcia záhona je z tehál, ktoré sú ukladané nasucho a sú preväzované jedna o druhú. Preväzujú sa jednotlivé rady v stenách záhona, prepaženia samostatne aj so stenou nižšieho a vyššieho záhona (tzn. previazanie z oboch strán). Preväzovanie výrazne zvýši stabilitu celej stavby.

ZAVLAŽOVANIE

Vyvýšený záhon by mal byť umiestnený na slnečnom stanovišti na prístupnom mieste. Môže slúžiť ako bylinková či zeleninová hriadka, preto je praktické, ak si ho vybudujete pri kuchyni, terase, spevnenej ploche s grilom alebo ohniskom. Ušetrí miesto a zjednodušuje starostlivosť na minimum. Lepšie sa udržiava, vyplieva a pohodlne sa zavlažuje. Pre celý záhon jednoducho „načapujete“ vodu do PVC rúry, ako keď tankujete benzín do nádrže auta.

UMIESTNENIE ZÁHONA

Správne umiestnenie vyvýšených záhonov a ich poloha závisí od toho, či ide o pestovateľský a úžitkový záhon, alebo okrasný, architektonicky dotvárajúci záhradu:

- úžitkový záhon, ktorý je určený najmä na pestovanie zeleniny a bylín, musí byť umiestnený na celodennom plnom slnku, svojou dlhšou osou v smere sever – juh; pre teplomilnejšie rastliny je vhodnejšie, ak je prisadený k južnej stene budovy;
- vhodné je kombinovať úžitkový s dekoračným efektom týchto záhonov;
- vyvýšený záhon v záhrade by mal byť umiestnený na nespevnenej pôde, aby doň mali voľný prístup užitočné pôdne živočíchy a aby prebytočná dažďová a závlahová voda mohla vsakovať do pôdy a, naopak, aby počas sucha záhon mohol čerpať vlahu z podlažia;
- výnimkou môže byť umiestnenie vysokého terasového záhona na svahu alebo na betónovom či dláždenom podlaží – to sa týka najmä komunitných mestských záhrad; takéto záhony si vyžadujú dôslednejšie zavlažovanie.

BUDETE POTREBOVAŤ**MATERIÁL**

- + použitá stará tehla, ks 0,33 €
- + PVC rúra (110 × 3,2 × 2 000 mm) 5,51 €
- + pôda
- + substrát, 75 l 6,85 €

NÁRADIE

- + rukavice
- + lopata
- + fúrik
- + pílka
- + vodováha
- + hrable

1 ZAVLAŽOVANIE

Zavlažovanie vyriešime pomocou PVC rúry. Tú prevrtáme na viacerých miestach a osadíme ju šikmo do najvrchnejšieho bodu záhona.

2 PRVÉ POSCHODIE

Prvé poschodie vybudujeme ako samostatný vyvýšený záhon. Vytýčený tvar kopírujeme aj z vnútornej strany. Spevníme ho rebrovaním a vyplníme zemou.

3 KLADENIE TEHÁL

Postupne ukladáme tehly, pričom ich preväzujeme. Na spevnenie stien záhona priebežne budujeme aj kolmé prepaženia, ktoré vytvoria akési kóje.

4 PREVÄZBA TEHÁL

Aj pri ukladaní obvodovej steny, aj pri prepaženiach tehly vzájomne preväzujeme. Dosiahneme tak pevnejší celok.

5 ROVNOBEŽNOSŤ STIEN

Priebežne kontrolujeme pevnosť uloženia stien záhona a tvar vyvýšených etáží záhona tak, aby boli rovnobežné s vonkajšou líniou.

6 NASYPANIE ZEMINY

Záhon postupne zasypávame zemou od najnižšieho poschodia smerom k najvyššiemu. Zem jemne pritláčame a uhládzame aj cez prepaženia.

7 ZASYPANIE VRCHNEJ ČASTI

Vrch zasypávame opatrne pri zavlažovacej rúre až po okraj. Zem pri plnení neustále hutníme, aby bolo sadenie navážky čo najmenšie.

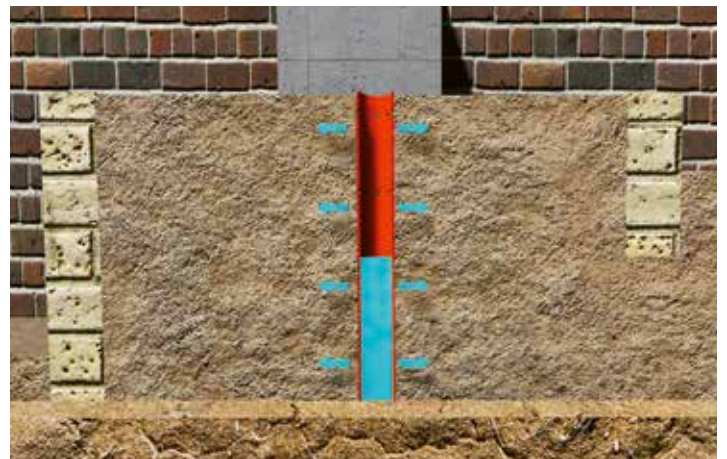
8 VRCHNÁ ZEMINA

Na jednotlivé poschodia s hutnenou, vyrovnanou a pohrabanou zemou navezieme najkvalitnejšiu zem – ideálne černoziem.

9 VÝSADBA RASTLÍN

Vyvýšený záhon vysadíme produkčnými rastlinami – ovocnými krami, bylinkami, zeleninou s krátkym vegetačným obdobím – a výdatne zalejeme.

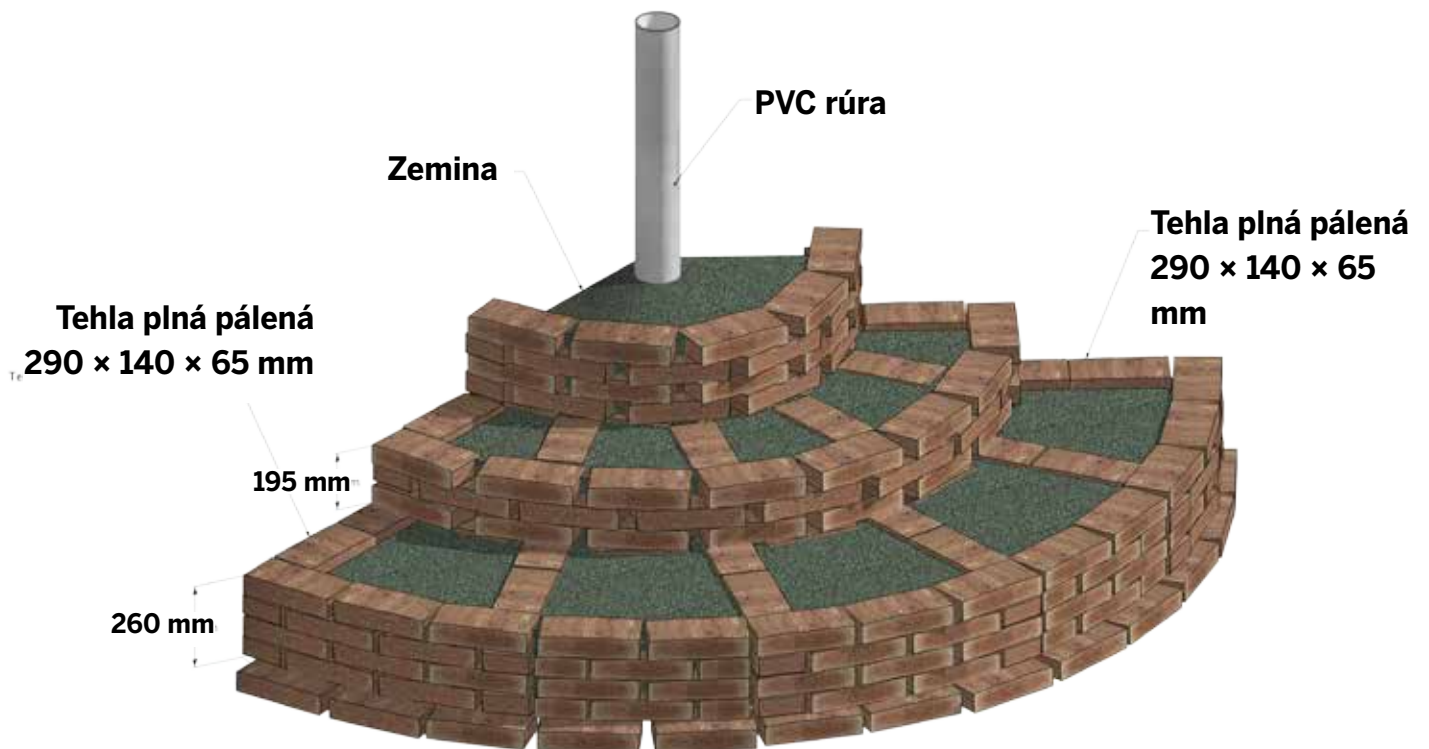
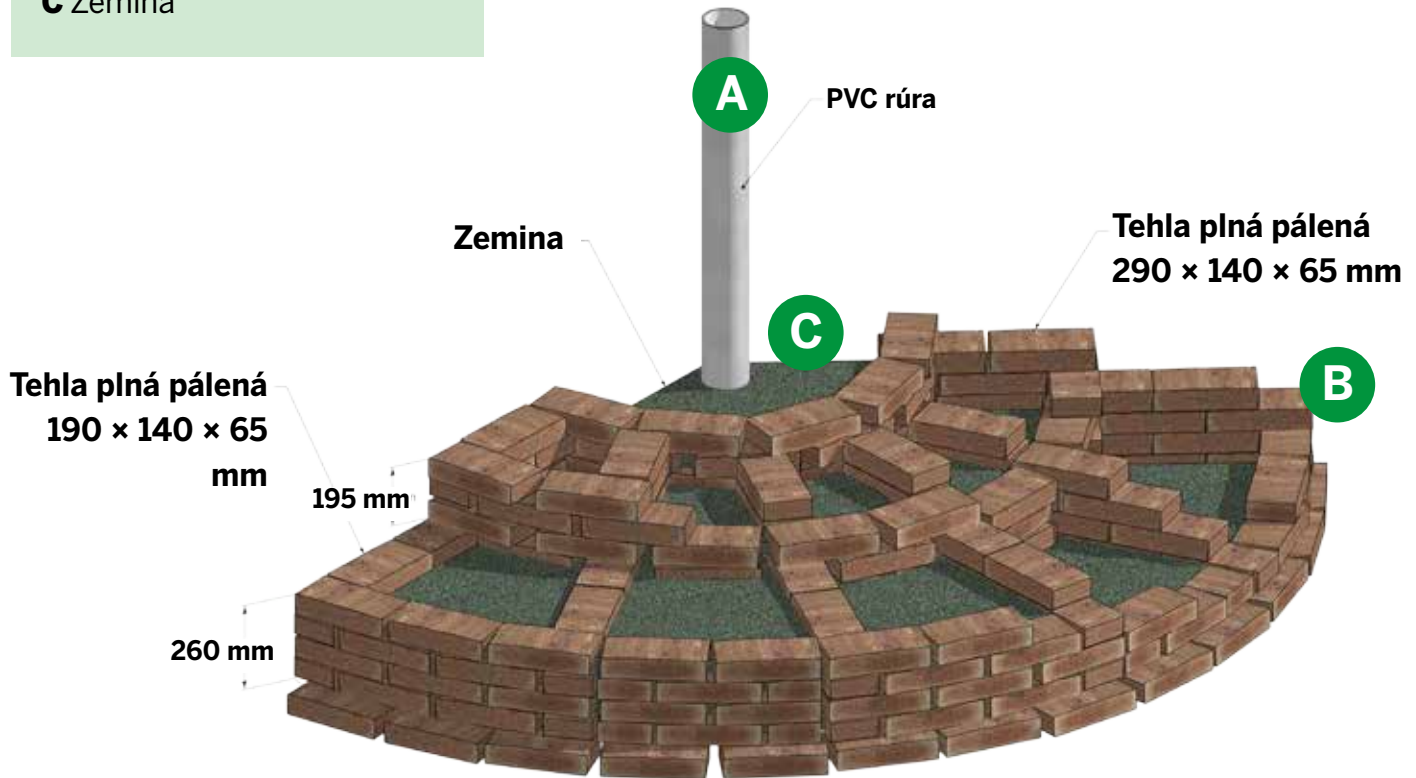

Pri zavlažovaní stačí liať krhľou alebo hadicou vodu do PVC rúry. Odtiaľ sa bez strát dostane zvnútra do všetkých poschodí a nehrozí vyplavenie zemin.

Schéma

LEGENDA

- A** PVC rúra na zavlažovanie
- B** Stará plná pálená tehla
- C** Zemina

VYVÝŠENÝ ZÁHON Z BETÓNOVÝCH BLOKOV

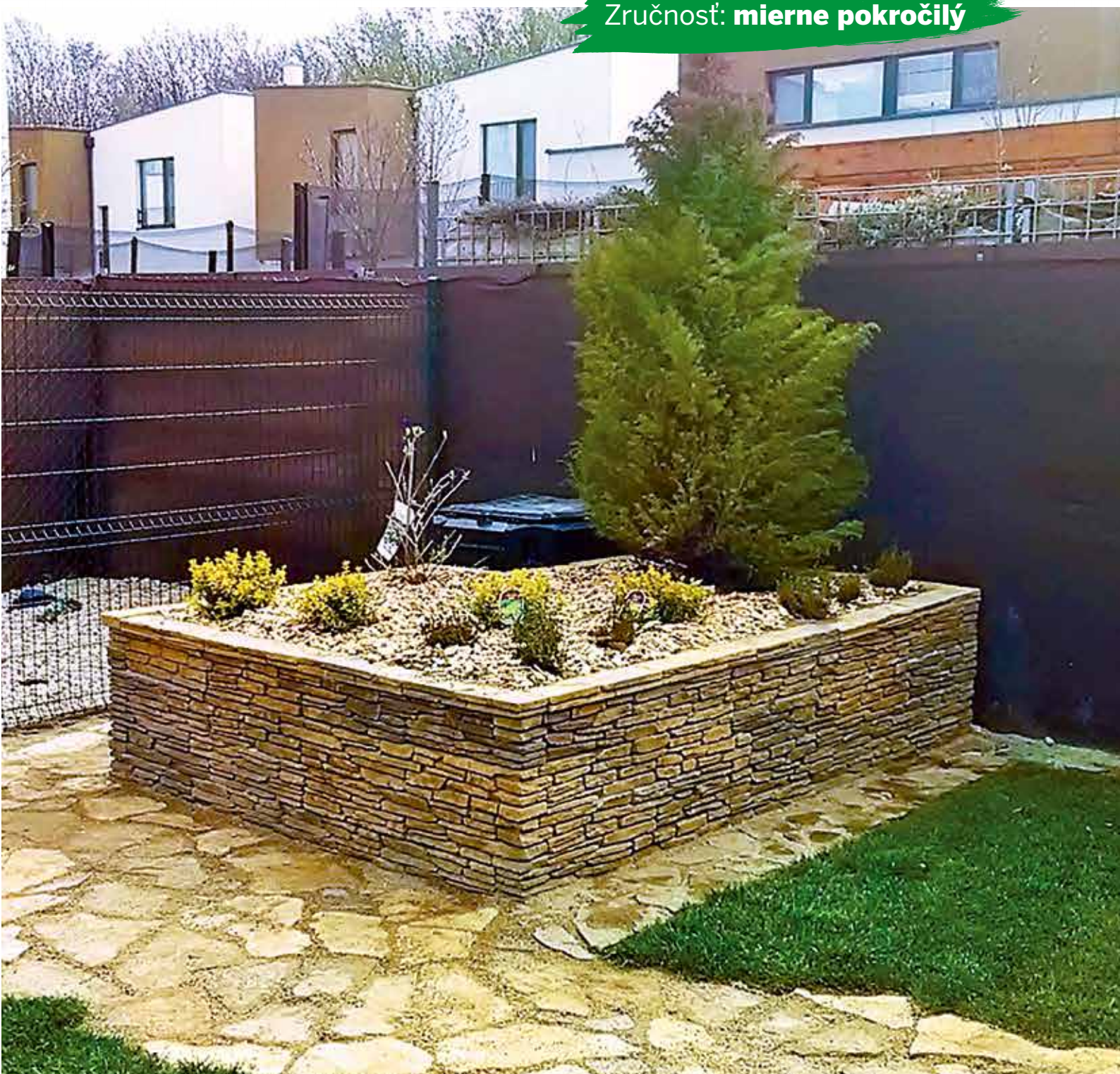
Vhodnou alternatívou k dreveným vyvýšeným záhonom sú prefabrikované betónové prvky so vzhľadom kameňa.

REALIZÁCIA FRANTIŠEK LAŠŠÁK, ĽUDOVÍT KUNOVIČ
TEXT A FOTO FRANTIŠEK LAŠŠÁK
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **1 968 €**

Časová náročnosť: **2 dni**

Zručnosť: **mierne pokročilý**

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL

- + Bradstone Madoc Z-blok 8,56 €
- + krycia platňa 5,12 €/ks
- + stavebné lepidlo 3,50 €/vrece
- + štrk 8 €/vrece
- + kupolková fólia 16 €/balenie
- + rastliny 150 €

NÁRADIE

- + kolíky
- + vodováha
- + hrable
- + štetka
- + kelňa
- + gumené kladivo

1 PRÍPRAVA MIESTA

Vyčistíme si priestor na budúci vyvýšený záhon. Zarovnáme plochu a vykolíkujeme plánovaný pôdorys záhona.

2 VYROVNANIE PLOCHY

Vykolíkovany vnútorný priestor čo naj dôkladnejšie urovnáme. Pracujeme s presahom, teda aj po obvode vykolíkovaného pôdorysu.

3 DRENÁŽNA VRSTVA

Po obvode záhona vyberieme pás zeme široký 20 cm a hlboký 5 cm. Vytvoríme tak ryhu, ktorú zasypeme po celom obvode vrstvou štrku.

4 KONTROLA VODOVÁHOU

Vodováhou kontrolujeme podložie budúceho záhona. Každá nerovnosť nám môže neskôr skomplikovať stavbu a zdeformovať záhon.

5 SKÚŠKA SPRÁVNOSTI

Dielce si najskôr na skúšku porozkladáme tak, aby sme zostavili kompletný obvod pôdorysu. Ak všetko „sedí“, ako má, môžeme začať budovať.

7 VLNČENIE BETÓNU

Pred nanosením stavebného lepidla na každý rad si najskôr niekoľko blokov dôkladne navlhčíme. Lepidlo sa takto spoľahlivejšie chytí a dlhšie vydrží.

9 VLNČENIE DIELCOV

Pred tým, ako dielec priložíme k podkladu s lepidlom, ho tiež zo spodnej strany navlhčíme. Stačí štetcom namočeným vo vedre s vodou.

6 ZÁKLADNÝ KAMEŇ

Základný kameň – prvý blok – je dôležité uložiť čo najpresnejšie. Od neho potom ukladáme ďalšie bloky po obvode, až kým neuzavrieme celý obvod.

8 LEPIDLO

Stavebné lepidlo vymiešame na hustotu, akú má malta, a nanášame na mokrú plochu keľňou tak, aby tvorilo hrubšiu vrstvu.

10 UKLADANIE Z-BLOKOV

Z-bloky ukladáme postupne za sebou, po riadkoch. Každý musíme priklepnúť gumeným kladivom, aby lepšie priľnul k lepidlu a stabilnejšie „sadol“.

11 NANÁŠANIE LEPIDLA

Stavebné lepidlo nanášame tak, že bodovo vyplníme vnútorný okraj múrika, aby pretečené lepidlo nestekalo po vonkajšom obvode záhona.

12 PREVÄZOVANIE

Pri murovaní je dôležité preväzovanie dielcov, no pri práci so „skladačkou“ dielce do seba prirodzene zapadajú. Dávame však pozor, aby sa nevytvárali medzery.

13 KRYCIA ČAPICA

Na ukončenie vyvýšeného záhona použijeme krycie platne, tzv. čapice. Tie sú o čosi širšie, vďaka čomu vytvoria lem. Ten skontrolujeme vodováhou.

14 KUPOLKOVÁ FÓLIA

Zvnútra zatrieme škáry a lepidlo necháme niekoľko hodín vyschnúť. Potom odizolujeme steny od zeminy po celom obvode kupolkovou fóliou.

15 NAPLNIENIE

Kupolkovú fóliu prichytíme pri stenách záhona a môžeme naväzať zemínu. Ideálny je záhradnícky substrát, ale môže byť aj kvalitná ornica.

16 VÝSADBA

Zemínu utlačíme a na pripravenom záhone rozmiestnime rastliny. Do vykopaných jamiek pridáme mykorízne huby a rastliny zasadíme.

17 NÁSTIELKA

Vysadené rastliny nakoniec polejeme, a keď voda vsiakne, zarovnáme povrch pôdy a celú výsadbu nastelieme drewnou štiepkou.

18 PO ROKOCH

Rastliny sa rozrastú a splnia svoju funkciu. Kryptoméria zakryje aspoň sčasti okná v susedstve a drobné kríky budú bohato kvitnúť.

**PADLO NÁM
DO OKA**

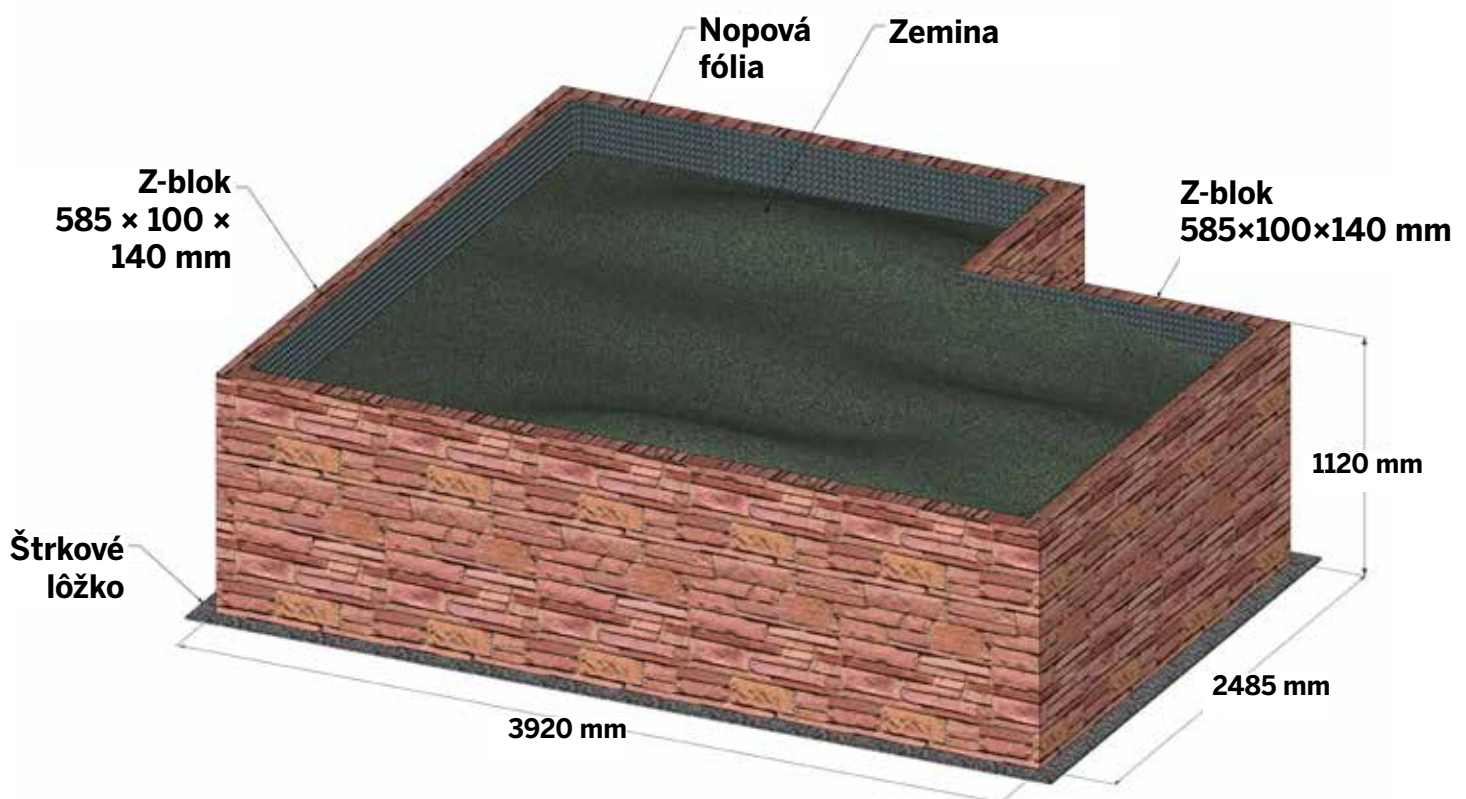
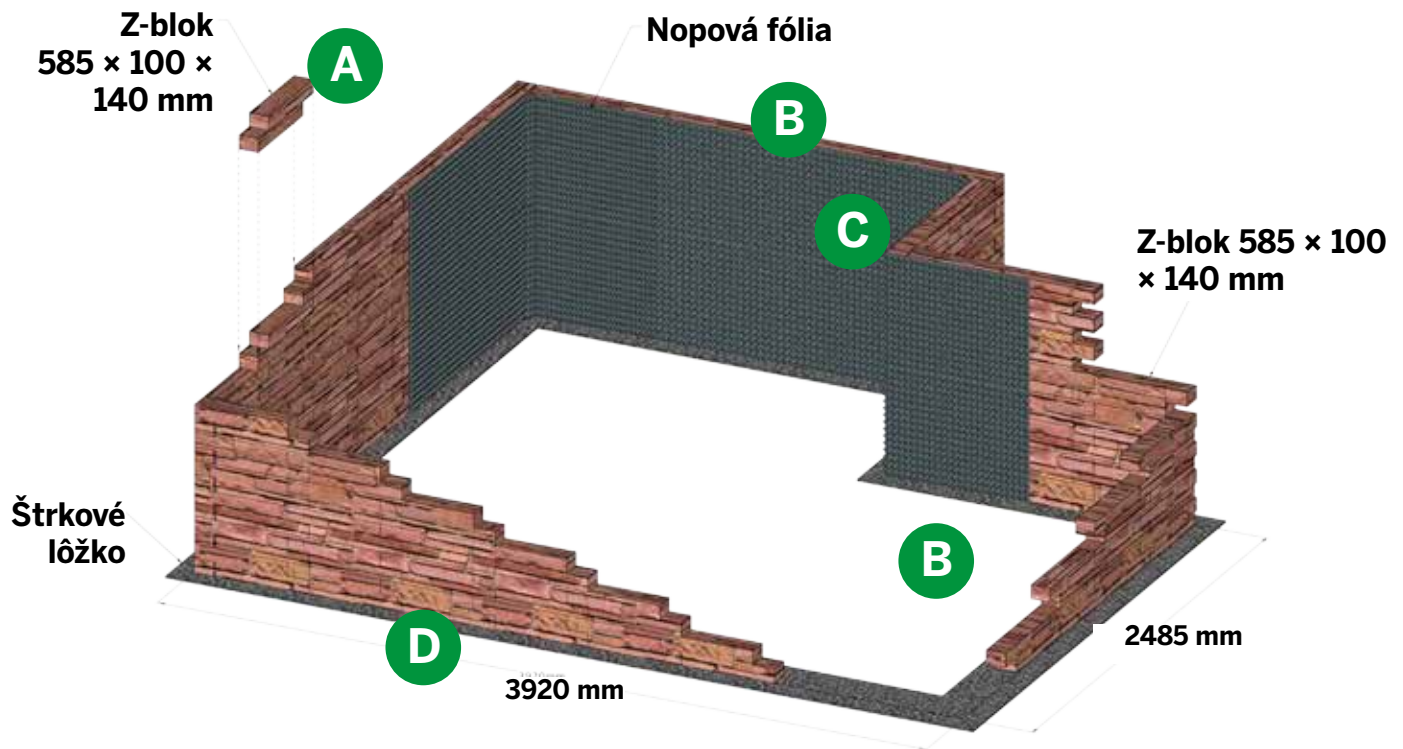
Betónové Z-prvky

Bradstone Madoc sa vyznačuje nekonvenčným výzorom, ktorý prepožičia každej záhrade nezameniteľný vzhľad. Vďaka rôznym možnostiam použitia nekladie fantázii žiadne hranice. Má výzor prírodného kameňa a vysokú odolnosť proti soliam. Je plne mrazuvzdorný a tak dokonale imituje kameň, že hoci je múrik z neho skladačka z pravidelných dielcov, v konečnom dôsledku pôsobí stavba z neho úplne prirodzene. Dokonalému vzhľadu napomáha aj štruktúra prirodzene zvetraného povrchu s nepravidelne lámanými hranami.

Schéma

LEGENDA

- A** Prefabrikovaný betónový prvok Bradstone Madoc Z-blok
- B** Prefabrikovaný betónový prvok Bradston Madoc krycia platňa
- C** Tzv. nopová fólia
- D** Štrkové lôžko

VYVÝŠENÝ ZÁHON Z PRÍRODNÉHO KAMEŇA

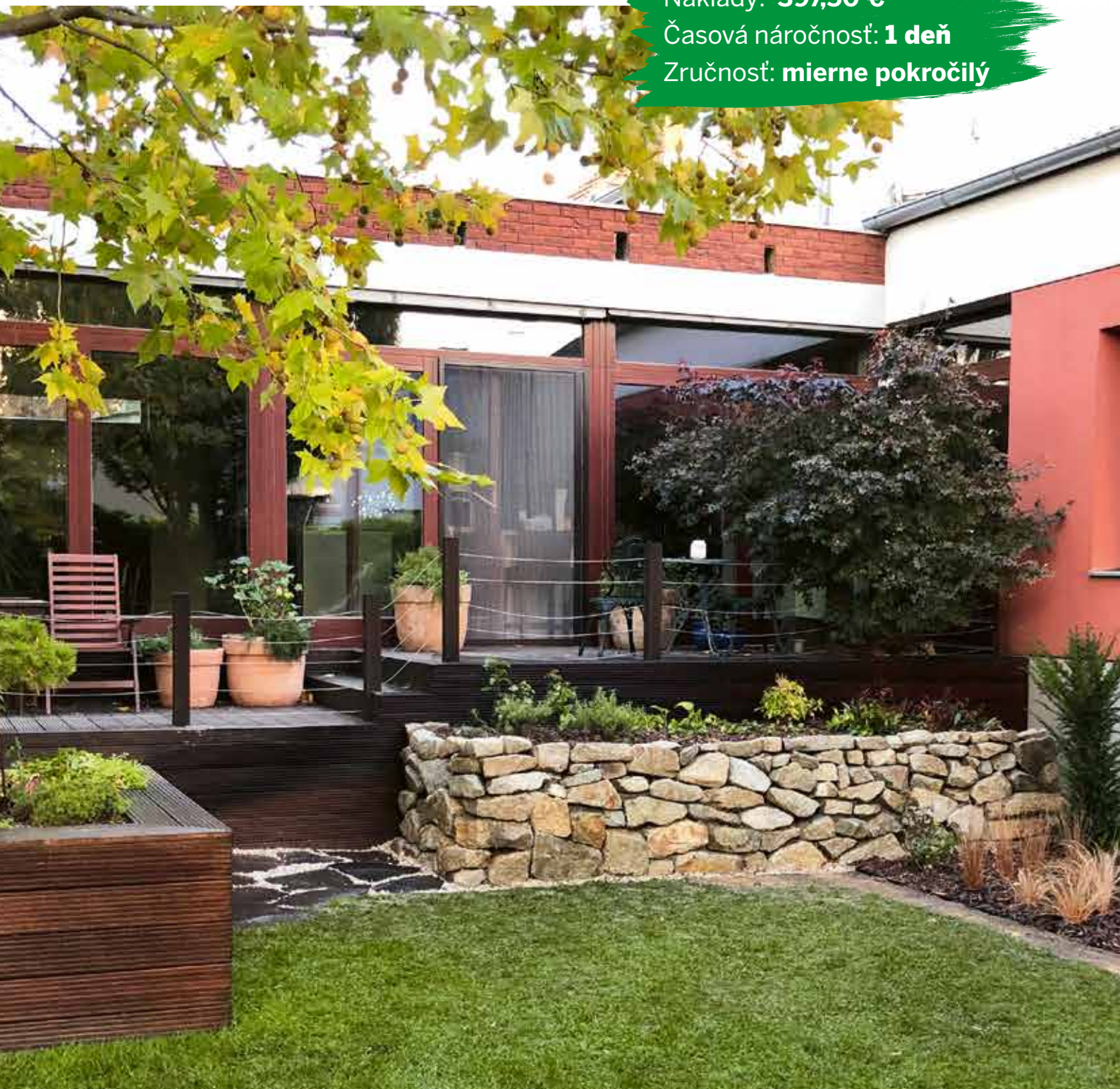
Aby sme záhrade dodali nový impulz, stačí aj vyvýšený záhon a priestor pri terase sa zmení na nepoznanie.

TEXT ING. MARTIN ČURDA, FRANTIŠEK LAŠŠÁK REALIZÁCIA MARTIN ČURDA,
PAVOL RUDINEC, FILIP KRAJČOVIČ, MAREK KREBS, PETER JUHÁSZ, FRANTIŠEK LAŠŠÁK
FOTO MARTIN ČURDA, FRANTIŠEK LAŠŠÁK

Náklady: **397,50 €**

Časová náročnosť: **1 deň**

Zručnosť: **mierne pokročilý**

RADÍ ING. MARTIN ČURDA

záhradný architekt

„Výber svetlého kameňa, napríklad lomového vápenca, môže byť spôsob, ako presvetliť tienisté zákutie.“

Okrem toho si môžete takto zväčšiť každú terasu. Ak je vyvýšená, pribudujete k nej záhon v rovnakej výške, a ak je klasicky na úrovni terénu, masívne obruby vyvýšeného záhona môžu poslúžiť ako sedenie. Pri stavbe záhona z lomového kameňa sa nespoliehajte na to, čo vám dovezú. Ideálne je, ak si deň predtým ručne povyberáte kamene, ktoré majú aspoň dve tri, ideálne štyri, hrany ako-tak rovné. Vyberajte čo najpravidelnejšie kamenné bloky, pretože ich budete používať skoro ako tehly. Čím pravidelnejšie budú, tým ľahšie sa budú ukladať a tým stabilnejšiu stavbu vytvoríte. Dôležitou otázkou je potrebné množstvo. Aby ste získali lepšiu predstavu, najskôr si nahrubo odhadnite počet skál v jednom riadku (pomôže jednoduchá schéma). Potom si určíte, akú výšku má mať vyvýšený záhon, čiže koľko riadkov bude mať. Počet riadkov vynásobte počtom skál v jednom rade a k tomu ešte pripočítajte rezervu až 25 %.

TVAR KAMENNÉHO ZÁHONA

Budovanie záhona z kameňa má veľkú výhodu v tom, že nie ste nijako limitovaní jeho tvarom. Môžete vytvárať rôzne krivky, ale i priame línie. Rozmery a veľkosť záhona je však nutné prispôbiť veľkosti a proporciám priestoru, kde ho budujete. Pred samotnou realizáciou si nasucho položte prvý riadok a skúste si predstaviť, ako budúci záhon „zahrá“ v priestore. Nezabúdajte, že dôležitý je konečný efekt, na ktorý sa budete pozeráť roky či desaťročia. Preto neváhajte a aj počas stavby zmeňte čokoľvek, čo sa vám nepozdáva. Počítateľná prácnosť v budúcnosti vylúči výčitky typu mohol som to urobiť inak.

UKLADANIE

Vyvýšený záhon sa dá za určitých podmienok postaviť aj „nasucho“. Ak kamene do seba zapadajú a dodržiavate jemný záklon stien smerom dovnútra, vytvoríte trvanlivé dielo. Pri veľkosti, ktorá presahuje výšku troch riadkov a dĺžku 1 m, je však istejšie použiť mrazuvzdorné lepidlo na kameň. Skaly ukladajte po riadkoch tak, aby zapadali do seba, pričom sa ich snažte zároveň preväzovať podobne ako tehly pri murovaní tehlového múru. Dávajte pozor, aby pekne „lícovali“, teda vytvárali pohľadovú stenu. Každý kus preto radšej niekoľkokrát obráťte v rukách, aby ste využili jeho hrany čo najlepšie.

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL

- + prírodný kameň
- + lepidlo na kameň
- + nopová (kupolková) fólia
- + zem
- + kamenná drvina
- + rastliny

NÁRA DIE

- + kolíky
- + špagát
- + vodováha
- + hrable
- + keľňa
- + gumené kladivo
- + vedro, fúrik
- + lopata, rýľ

1 PROPORCIE

Vo vybranom priestore si dobre zvážime veľkosť, teda výšku a šírku budúceho záhona. Jeho parametre doslova napasujeme na proporcie záhrady.

2 NOPOVÁ FÓLIA

Trvalú izoláciu v podobe nopovej (kupolkovej) fólie založíme od zadnej steny budúceho záhona čo najskôr. Ochránime tak drevený obklad terasy pred vodou.

3 TRÁVNNA MAČINA

Vytýčíme si pôdorys a vyberieme trávnu mačinu, ktorú uložíme k nopovej (kupolkovej) fólii, čím ju pritlačíme k stene terasy.

4 DRENÁŽ

Po obvodu záhona vyberieme pôdu v šírke 30 cm a v hĺbke 20 cm. Vytvoríme ryhu a zasypeme ju drenážnou vrstvou drveného štrku.

5 UTLAČENIE

Drenážnu vrstvu z makadamu v ryhe rovnomerne rozťahujeme, vyrovnáme hrabľami a utlačíme dreveným klátom alebo udupeme.

6 PRVÝ RAD

Na prvý rad vyberieme čo najväčšie a najpravidelnejšie kusy z predtým už raz ručne vytriedeného kameňa. Založíme tak pevné základy celej stavby.

7 VÝBER SKÁL

Kamene ukládáme vedľa seba tak, aby hranami na seba nadväzovali. Neponáhľame sa, neustále vyberáme tie najvhodnejšie.

8 DRUHÝ RAD

Zakladáme ho už z menších skál, ktoré však musia lícovať spredu a zároveň sa musia preväzovať s prvým radom podľa vzoru ukladania tehál.

9 LEPENIE

Menšie kusy dokladáme do medzier, aby sme zvýšili stabilitu stien. Zároveň ich lepíme špeciálnym exteriérovým lepidlom na kamene.

10 UKLADANIE V RADOCH

Kamene ukládáme naraz v celých radoch. Dosiahneme tak celistvejší a prepojenejší vzhľad. Priebežne dosýpame zeminu.

11 POSLEDNÝ RAD

Staviame ho veľmi precízne. Lícujeme spredu, preväzujeme medzi sebou aj s predchádzajúcim radom. Vytvárame rovný lem po celom obvode záhona.

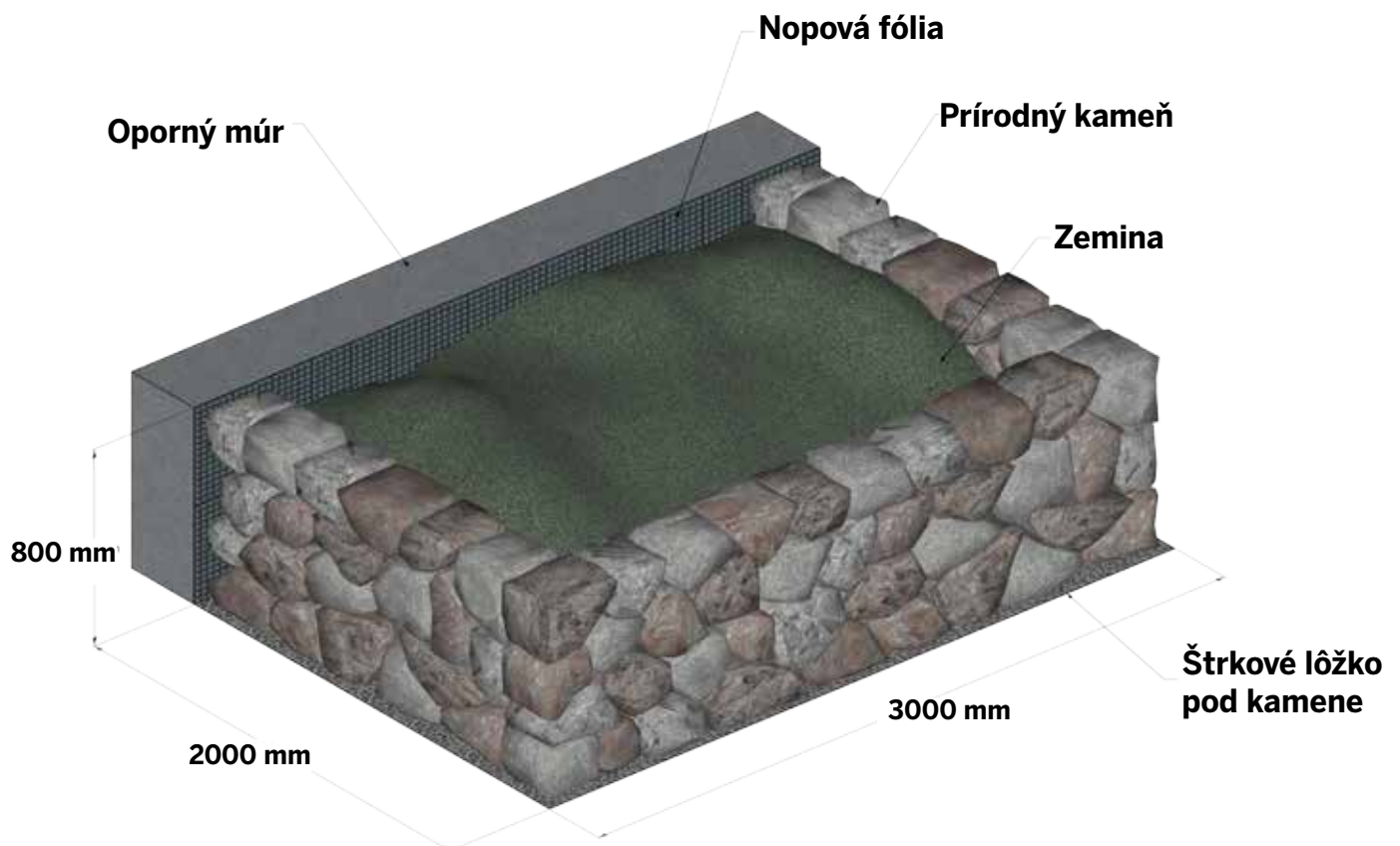
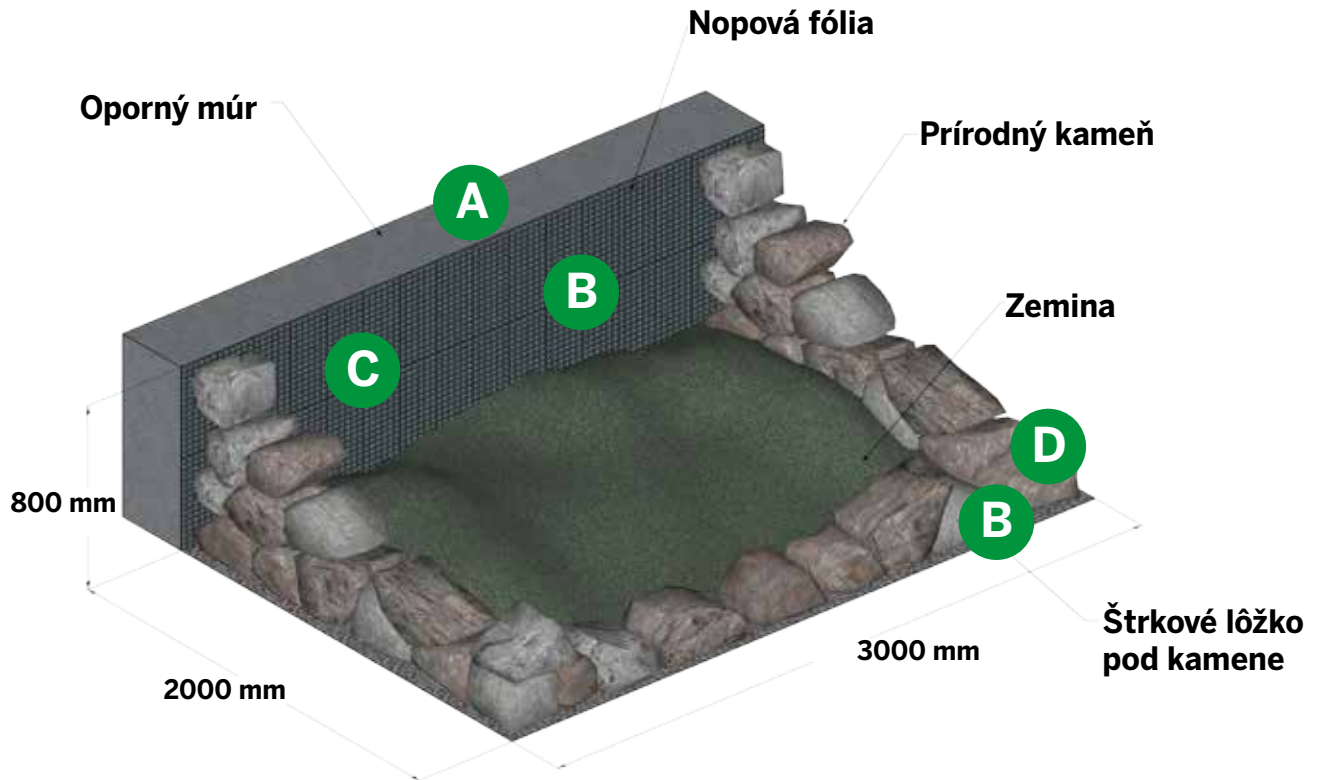
12 VÝSADBA

Druhovú skladbu si vopred premyslíme. Berieme do úvahy svetelné podmienky a obmedzený priestor na rast. Pri výsadbe pridáme mykorízne huby.

Schéma

LEGENDA

- A** Konštrukcia existujúceho oporného múru
- B** Štrkové lôžko
- C** Tzv. nopová fólia
- D** Prírodný kameň

RENOVUJEME VYVÝŠENÉ ZÁHONY

Životnosť vyvýšených záhonov z dreva môžeme predĺžiť ich pravidelnou údržbou. Ako na to?

TEXT MARTIN ČURDA FOTO BORIS LAŠŠÁK, MARTIN ČURDA
REALIZÁCIA JAKUB PALÁRIK, ĽUDOVÍT KUNOVIČ,
FRANTIŠEK LAŠŠÁK, FILIP KRAJČOVIČ

NEPODCEŇUJTE OCHRANU DREVA

Už pri zakladaní myslíme na to, že drevo treba chrániť pred pôdnou vlhkosťou izolačnou vrstvou, takže záhony nestaviame priamo na voľnú pôdu. Ideálna aj ochrana zvnútra a samozrejmosťou je hrubá drenážna vrstva pod stenami záhonov. Čo však s drevom, ktoré je dennodenne vydané napospas dažďu, vetru, mrazu a slnku? Po piatich rokoch mu prospeje dôkladná renovácia.

RADÍ ING. MARTIN ČURDA

záhradný architekt

„Je pravda, že aj keď vyvýšené záhony vybudujeme poctivo z hranolov s prierezom 10 × 10 cm, teda z poriadnych “klád”, po rokoch zub času nahlodá aj tie. Čo si budeme nahovárať – drevo je drevo a ako každý organický materiál, aj ono podlieha prirodzenej degradácii a rozkladu. No ak drevenej konštrukcii venujeme svoju pozornosť, životnosť vyvýšených záhonov dokážeme zvýšiť až trojnásobne!“

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL

- + syntetické bezfarebné fungicídne
- + napúšťačlo FUNGISTOP S 1031
- + olejová jednovrstvová polomatná lazúra
- + netkaná geotextília (0,50 €/m²)
- + nopová fólia (0,50 €/m²)
- + makadam

NÁRADIE

- + rukavice, vibračná brúska
- + štetce, lopata, fúrik

1 STAV PO ROKOCH

Drevo v exteriéri bez ochrany pôsobením vody, vetra a UV žiarenia prirodzene zvetráva, stráca svoju farbu a stabilitu.

2 VÝMENA PÔDY

Vykopeme vyčerpanú pôdu. S prázdnyimi obrubami môžeme hýbať a posúvať ich, najmä ak sa zmenili svetelné podmienky.

3 VNÚTORNÁ OCHRANA

Predtým, ako nasyieme do záhonov čerstvý substrát, upevníme na vnútorné steny nopovú fóliu.

4 BRÚSENIE

Vibračnou brúskou prebrúsime všetky plochy stien drevených záhonov. Pracujeme v suchom počasí.

5 ČISTENIE

Suchou handričkou poutierame prebrúsené drevo, pozotierame jemné piliny a pripravíme si prvý náter.

6 FUNGICÍDNY NÁTER

Náter syntetickým fungicídny napúšťadlom ochráni drevo nadhlo pred drevokaznými hubami.

7 NÁTER LAZÚROU

Po zaschnutí fungicídneho náteru natrieme povrch olejovou jednovrstvovou lazúrou na drevo.

8 FINÁLNE ÚPRAVY

Okolie vyvýšených záhonov nastelieme geotextíliou, na ktorú navezieme jemný pochôdzny makadam.

Olejová lazúra O-1020

s prírodnou receptúrou je vo výrobe namiešaná tak, aby ste ju mohli nanášať štetcom s prírodnou štetinou, valčekom s krátkym plyšom, ale i handričkou alebo rukavicou. Vsiakne do jemne brúseného dreva a zanechá za sebou príjemný povrch, po ktorom rosa a kvapky dažďa stekajú preč. Profi olejová lazúra z Colorlaku obsahuje viac ako 70 percent oleja. Kým pre interiér môžete siahnuť po priehľadom odtieni, do exteriéru si môžete vybrať zo širokej farebnej palety. Olejová lazúra: 0,75 l za 15,90 € a 2,5 l za 52,24 €, kúpite v predajniach COLORLAK.

PADLO NÁM
DO OKA

VYVÝŠENÝ ZÁHON NA KOLIESKACH

Vyvýšené záhony na kolieskach sa hodia do moderných záhrad, poskytujú kvalitnú úrodu a umožňujú nenáročné pestovanie aj pre hendikepovaných záhradkárov. Môžete si nimi skrášliť aj terasu, pretože vďaka kolieskam sa dajú podľa potreby šikovne presúvať.

TEXT, FOTO A REALIZÁCIA JANA ARDANOVÁ,
SCHÉMA VIKTOR MIKOVČÁK

Náklady: **do 300 €**

Časová náročnosť: **2 dni**

Zručnosť: **začiatočník –
mierne pokročilý**

VARIANT A

Ak chcete záhon odľahčiť, použite na jeho steny menej dosiek a ponechajte medzi nimi malé medzery.

VARIANT B

Plnšia verzia záhona je ideálna na pestovanie drobného ovocia, napríklad čučoriedok, ktoré môžete mať na terase vždy poruke.

A j úžitkové hriadky môžu byť estetickým prvkom, ktorý vytvára charizmu záhrady. Môžu byť dokonca také pekné, že ich smelo umiestnite aj do modernej záhrady, a to rovno vedľa bazéna. Na ich zhotovenie použite akýkoľvek drevený materiál, z ktorého dokážete narezať a zhotoviť rám, ktorý udrží tlak pôdy vnútri. Použiť môžete rezivové drevo, hobľované dosky, drevené preklady, staré trámy, hranoly či laty. Vždy sa však treba o drevo starať a minimálne raz ročne ho očistiť, ošetriť a natrieť z vonkajšej strany.

BUDETE POTREBOVAŤ

MATERIÁL

na výrobu dvoch mobilných záhonov s rozmermi 640 × 650 × 1 050 mm (výška aj s kolieskami)

- ✦ **Hobľovaná smreková doska**
(13 ks, 30 × 125 × 2 000 mm, 97,50 €)
- ✦ **Hobľovaný smrekový hranol**
(2 ks, 40 × 60 × 2 000 mm, 8,60 €)
- ✦ **Hobľovaná smreková doska**
(4 ks, 19 × 92 × 2 000 mm, 19,80 €)
- ✦ **Ochranný prostriedok na drevo**
Krovsan – impregnácia, 5,99 €/1 l
- ✦ **Transferový gél na prenos textu**,
napríklad Chalky chic, 5,24 €/100 ml
- ✦ **Lodný lak** Hornbach, hodvábný lesk
(2 ks, 9,90 €/0,75 l)
- ✦ **Skrutky do dreva** (160 ks, 4 × 50 mm)
- ✦ **Skrutky do dreva** (100 ks, 3,5 × 35 mm)
- ✦ **Kovové sedlové uholníky**
(16 ks, 40 × 40 × 15 mm, 0,35 €/ks)
- ✦ **Nábytkové koliesko** s priemerom 100 mm
(8 ks, 8,85 €/ks)
- ✦ **Nopová fólia Tegola**
(1 ks, 5 × 0,5 m, 5,13 €/1 rolka, 2,5 m²)

NÁRADIE

- ✦ **Okružná píla**
- ✦ **Brúsny papier**, zrno č. 80
- ✦ **Štetec, pohár**
- ✦ **Akumulátorový skrutkovač**
- ✦ **Meter, ceruzka**
- ✦ **Stolárske zvierky**
- ✦ **Sponkovačka**

✦ VÝPLŇ ZÁHONA

Aby ste so záhonom mohli ľahšie manipulovať, do polovice ho vyplňte suchými konárkami a listami. Až potom do neho nasypete zeminu.

✦ VÝSADBA

Záhon (variant A) je na výsadbu jahôd ideálny. Narežte fóliu po obvodu záhona a cez otvory vysaďte sadenice jahôd. Získate tak ďalší výsadbový priestor.

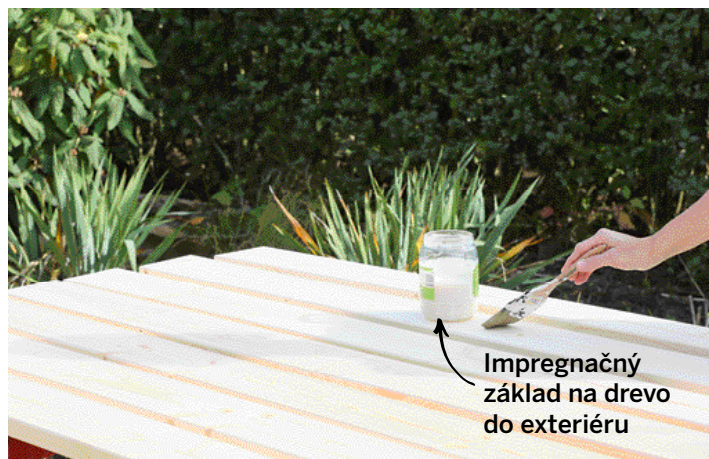
✦ STAROSTLIVOSŤ

Po výsadbe jahody zvrchu nastel'te slamou, aby ste znížili vyparovanie vody a pôdu tak udržali po zálievke dlhšie vlhkú.

1 VYMERANIE A REZANIE

Osem dosiek narežte na dĺžku 1 000 mm a osem dosiek na 650 mm. Ďalšie štyri dosky (na podlahu) narežte na dĺžku 940 mm a štyri hranoly na 500 mm (vnútorné stĺpiky).

Impregnačný základ na drevo do exteriéru

2 BRÚSENIE A IMPREGNÁCIA

Všetky hrany dosiek prebrúste brúsny papierom a následne ich natrite impregnáciou proti drevokaznému hmyzu.

3 PRÍPRAVA NÁPISU

Ak chcete záhony s nápisom, môžete ho na dosky preniesť pomocou transferového gélu. V počítači napíšete text, vytlačíte ho zrkadlovo a vystrihnete.

4 APLIKÁCIA NÁPISU

Vyznačte si miesto, kde chcete mať nápis. Následne na text a i vybrané miesto naneste transferový gél. Pritlačte a nechajte schnúť 2 h.

5 ÚPRAVA NÁPISU

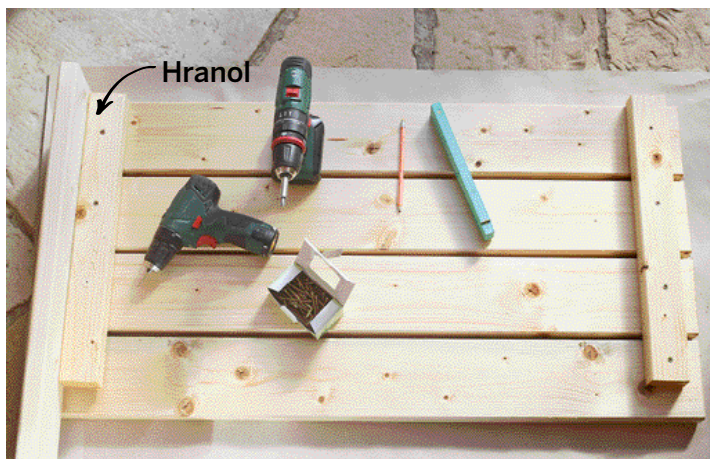
Potom papier na doske navlhčíte vodou a jemným šúchaním ho postupne odstraňujete, až kým na doske neostane iba nápis.

Transparentný lodný lak

6 LAKOVANIE

Keď budú dosky a hranoly po impregnácii vysušené, môžete ich postupne natierať lodným lakom, ideálne v dvoch vrstvách.

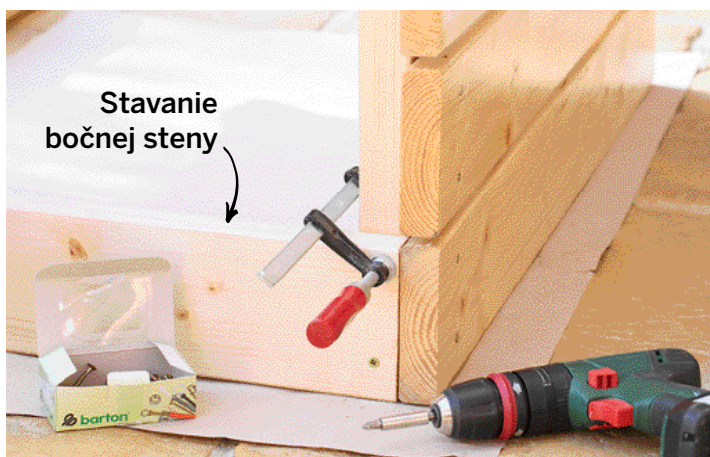
7 MONTÁŽ HRANOLOV

Na rovnú podlahu položte štyri dosky dlhé 1 000 mm a priložte k nim dva hranoly tak, aby boli 30 mm od okrajov dosiek. Hranoly priskrutkujte o dosky.

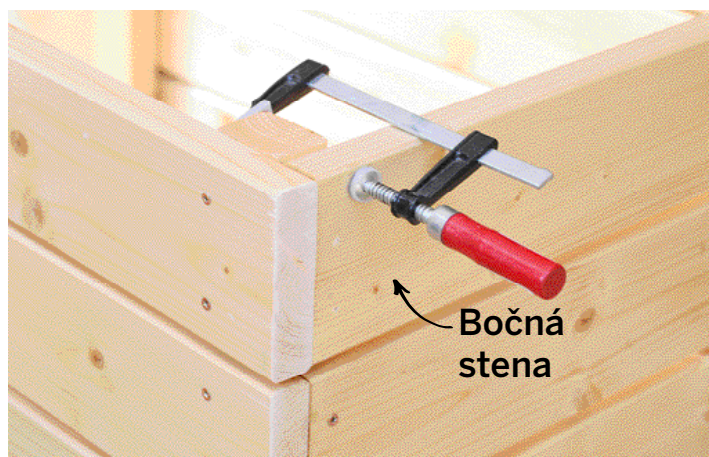
8 UPEVNENIE DOSIEK DO HRANOLA

Potom dosky otočte lícovou stranou nahor a každú uchyťte o hranol dvoma skrutkami z obidvoch strán. Takto si vyrobte aj druhú stenu záhona (krok 1 – 8).

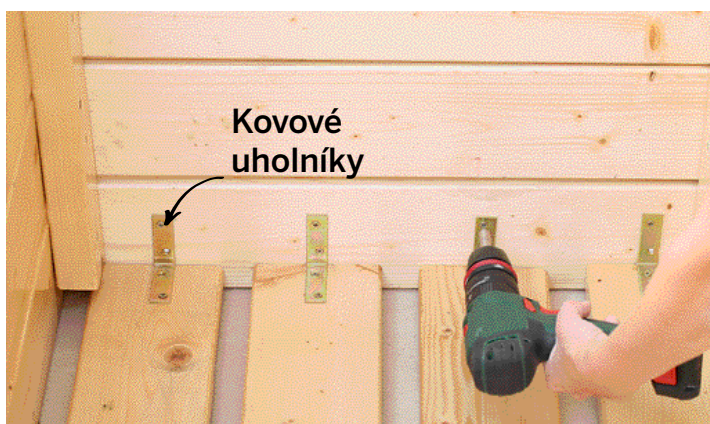
9 SPOJENIE STIEN ZÁHONA

Takto vyrobenú prednú a zadnú stenu záhona postavte a spojte doskou dlhou 650 mm. Prichyťte ju stolárskou zvierkou a priskrutkujte o hranol.

10 OBLOŽENIE DOSKAMI

Postupne upevňujte smerom odspodu nahor aj ďalšie dosky narezané na dĺžku 650 mm, až kým nevyplníte jednu bočnú stenu. Takto postupujte aj na druhej strane.

11 VÝROBA PODLAHY ZÁHONA

Podlahu vyrobíte pomocou dosiek, ktoré uchyťte kovovými uholníkmi o bočné steny záhona. Medzi doskami nechajte 1,5-centimetrovú medzeru.

12 LATKY NA OKRAJ ZÁHONA

Potom narežte dve latky so 45-stupňovým uhlom na koncoch s dĺžkou 1 050 mm a rovnako dve latky s dĺžkou 760 mm. Tiež ich naimpregnujte a nalakujte.

13 MONTÁŽ OKRAJA ZÁHONA

Následne všetky latky priskrutkujte navrch záhona, ideálne pomocou viacerých samorezných skrutiek, aby bol okraj dostatočne pevný.

14 MONTÁŽ KOLIESOK

Potom záhon otočte nabok a zospodu do rohov priskrutkujte štyri otočné kolieska. Každé uchyťte pomocou štyroch skrutiek.

15 APLIKÁCIA FÓLIE

Vnútro zmontovaného záhona vysteľte nopovou fóliou (nopmi smerom k drevu) a pripevnite ju pomocou sponkovačky na všetky bočné steny i podlahu.

Lodný lak Hornbach hodvábný lesk

Transparentný lak vhodný na všetky drevené povrchy, ktoré sú vystavené väčšiemu zaťaženiu vodou alebo vlhkosťou. Môžete ním natierať nielen lode, ale aj záhradný nábytok. Je nelepivý a vysokoodolný proti oderu, úderom či chôdzi. Na jeho aplikáciu môžete použiť štetec alebo valček. Odporúčame aplikáciu troch náterov. Cena 9,90 €/750 ml

AKU kotúčová píla Pattfield PE-20 CSB

Je šikovným pomocníkom pre každého domáceho majstra na rovné alebo šikmé rezy v dreve. Má funkciu odsávania prachu a bezpečnostnú zárazku. Vďaka mäkkej rukoväti je práca s ňou jednoduchá. Maximálna hĺbka rezu do dreva je 45 mm a rýchlosť 3 600 zdvihov za minútu. Prístroj sa predáva bez batérie. Cena 59 €

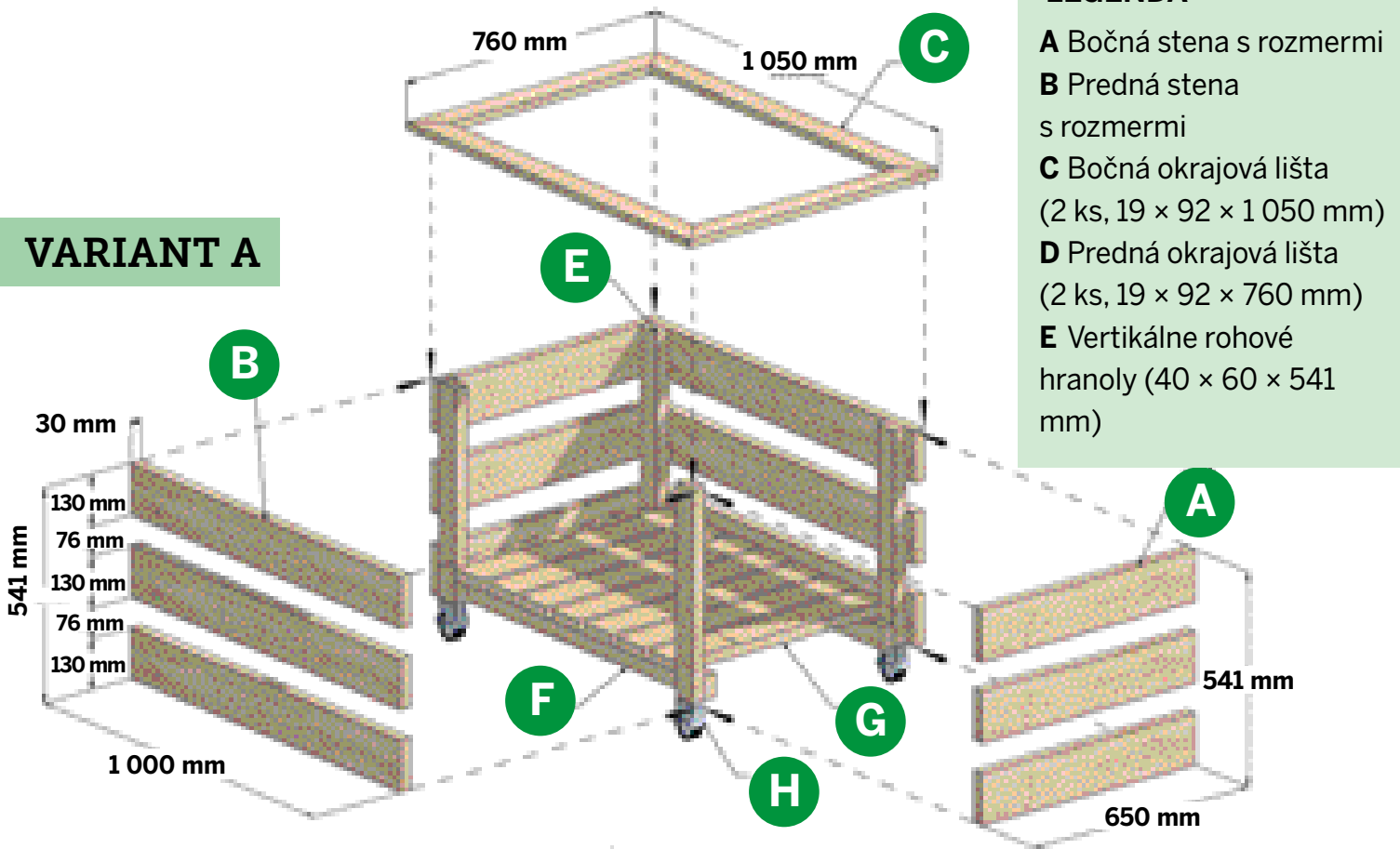
Nábytkové kolieska s priemerom 100 mm

Aby sa dali naše vyrobené záhony ľahko premiestňovať po terase, namontovali sme na ne tieto kolieska. Cena 8,85 €/ks

Všetky položky nakúpíte v e-shope www.hornbach.sk a hobby marketoch Hornbach.

Schéma

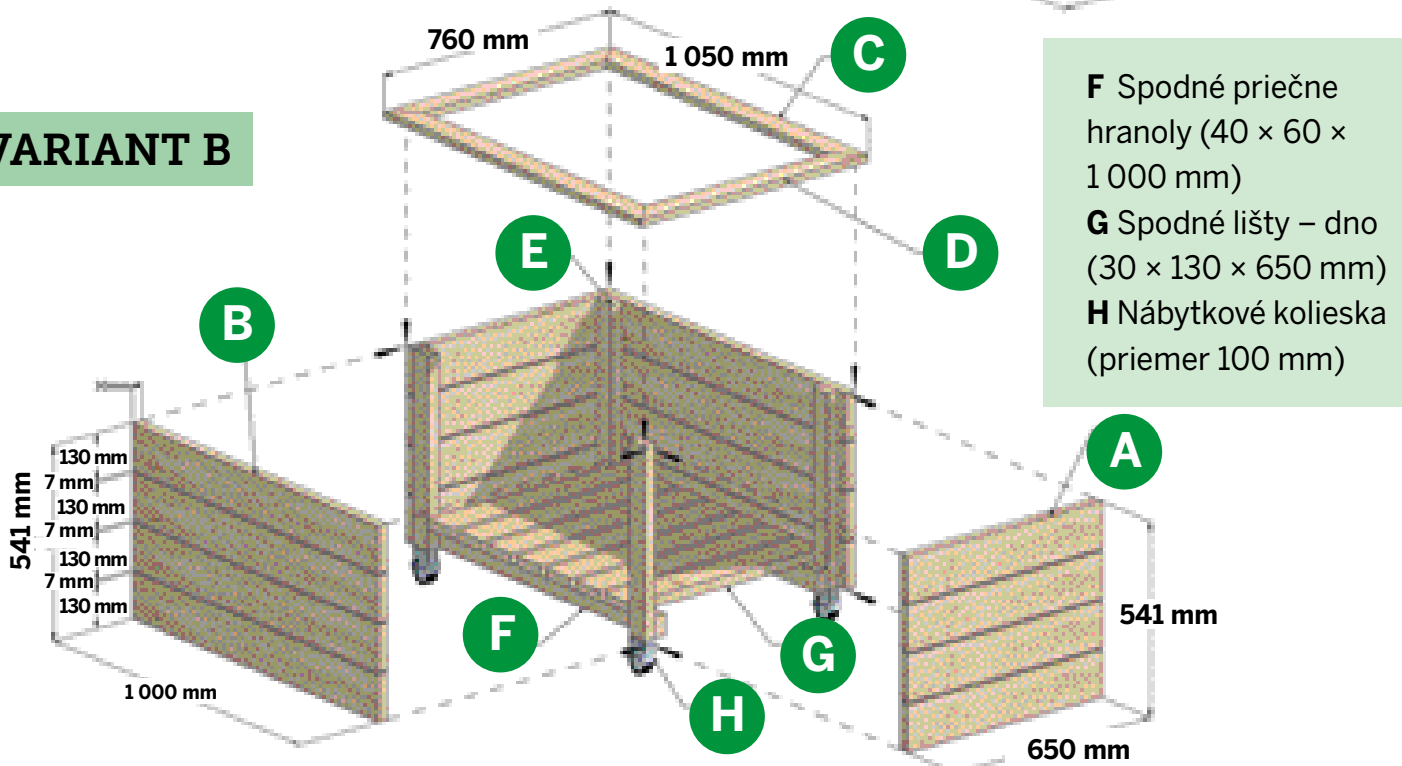
VARIANT A

LEGENDA

- A** Bočná stena s rozmermi
- B** Predná stena s rozmermi
- C** Bočná okrajová lišta (2 ks, 19 × 92 × 1 050 mm)
- D** Predná okrajová lišta (2 ks, 19 × 92 × 760 mm)
- E** Vertikálne rohové hranoly (40 × 60 × 541 mm)

VARIANT B

- F** Spodné priečne hranoly (40 × 60 × 1 000 mm)
- G** Spodné lišty – dno (30 × 130 × 650 mm)
- H** Nábytkové kolieska (priemer 100 mm)

